

Styrelsehandling nr 08

Datum: 2021-12-10

Diarienummer: SJ2021-0170

Handläggare: Sofia Gärdfors

Telefon: 031-773 83 84

E-post: sofia.gardsfors@storningsjouren.goteborg.se

Återrapportering av uppdrag från Förvaltnings AB Framtiden avseende bistånds- och behovsprövning, svarta hyror och ockerhyror

Förslag till beslut

Styrelsen för Störningsjouren i Göteborg AB:

1. Återrapportering av uppdrag riktat till Störningsjouren i Framtidenkoncernens affärsplan 2021, avseende att i samverkan med socialnämnderna säkerställa att rutiner för bistånds- och behovsprövning följs samt att inte bistånd ges för svarta hyror och att hyror och att ockerhyror inte ska förekomma, godkänns och betraktas som fullgjort.
2. Ärendet hemställs till styrelsen för Förvaltnings AB Framtiden för vidare hantering.

Sammanfattning

Förvaltnings AB Framtidens styrelse beslutade 2020-12-15 om *Framtidenkoncernens affärsplan för 2021–2023*. Under målområde ”Nöjda hyresgäster” gavs följande uppdrag till Störningsjouren:

“Störningsjouren får i uppdrag att, i samverkan med socialnämnderna, säkerställa att rutiner för bistånds och behovsprövning följs samt att inte bistånd ges för svarta hyror och att ockerhyror inte ska förekomma.”

Uppdraget har omhändertagits i samverkan med representanter från socialnämnderna och Framtidenkoncernen. Syftet med samverkan har varit att tillsammans identifiera vad som krävs för att uppnå den politiska ambitionen så som den uttrycks i Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd och med det som grund åtgärda behoven.

Den reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd som beslutades av kommunfullmäktige 28 oktober 2021 innehåller en skrivning om att socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrning godkänts av fastighetsägaren. Detta innebär att de bostadsförvaltande bolagen i koncernen ska tillhandahålla underlag som visar att andrahandsuthyrning är godkänd. Störningsjouren kommer ha fortsatt kontakt med stadens socialförvaltningar i frågan samt fortsätta arbetet mot oriktiga hyresförhållanden

Störningsjouren i Göteborg AB

vilket också bedöms ligga i linje med det politiska målet. Genom att systematiskt arbeta för att säkerställa riktiga hyreskontrakt minskas risken för att olovliga andrahandskontrakt och ockerhyror överhuvudtaget förekommer på hyresmarknaden. Störningsjouren samverkar också med Försäkringskassan och Skatteverket i ett projekt om rutiner vid misstanke om oriktig folkbokföring, bidragsfusk och skattebrott.

Störningsjouren betraktar därigenom uppdraget som fullgjort.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kommunstyrelsen beslutade i oktober 2021 om revidering av *Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd*. Bolaget bedömer inte att de ändringar som inarbetats i riktlinjen kommer att få ekonomiska konsekvenser för Störningsjouren eller för de bostadsförvaltande i Framtidenkoncernen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Det är av stor vikt att invånare i Göteborg som är i behov av försörjningsstöd har ett korrekt hyreskontrakt. Dels för att erhålla en säker och stabil boendesituation och dels för att bistånd inte ska utbetalas i felaktigt syfte, utan till dem som verkligen är i behov av stöd. Kommunfullmäktige har av den anledningen velat se en skärpning av tidigare riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd. En revidering har gjorts och fullmäktige beslutade i oktober 2021 om reviderade riktlinjer som innebär en skärpning av att andrahandskontrakt ska vara godkända av hyresvärden, vilket kan komma att få efterfrågad effekt. Detta kan på kort sikt leda till att familjer kan komma att stå utan ekonomiskt bistånd till hyra och tvingas flytta, vilket har en stor påverkan på den enskilda familjen. På lång sikt är dock förhoppningen att familjerna i fråga ska hitta en annan boendelösning som är både trygg och juridiskt korrekt. Den mest kritiska aspekten utifrån en bostadslös familjs perspektiv är den höga bostadsbristen vilket leder till lång kötid hos Boplats för att erhålla ett eget förstahandskontrakt.

I första hand väntas de skarpare kraven i den reviderade riktlinjen för individuellt bistånd främst kunna påverka barnen negativt då deras skolgång och umgänge är tätt förknippat med närheten till bostaden, och vid en flytt påverkas hela deras livssituation.

Samverkan

Ärendet har inte bedömts vara föremål för samverkan.

Expedieras

Förvaltnings AB Framtiden

Störningsjouren i Göteborg AB

Bilagor

1. *Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt bistånd*. Reviderad version beslutad av Kommunfullmäktige 2021-10-28, §4

Datum 2021-12-10

Underskrift

Namnförtydligande

Sofia Gärdfors, VD

Ärendet

Föreliggande ärende innehåller en återrapportering av det uppdrag som Störningsjouren fick i Framtidenkoncernens affärsplan för 2021-2023:

- *Störningsjouren får i uppdrag att, i samverkan med socialnämnderna, säkerställa att rutiner för bistånds och behovsprövning följs samt att inte bistånd ges för svarta hyror och att ockerhyror inte ska förekomma.*

Beskrivning av ärendet

I Göteborgs Stads budget för 2021 tilldelades socialnämnderna följande uppdrag:

- *Socialnämnderna får i uppdrag att, i samverkan med Förvaltnings AB Framtiden, säkerställa att rutiner för bistånds- och behovsprövning följs samt att inte bistånd ges för svarta hyror och att ockerhyror inte ska förekomma.*

Förvaltnings AB Framtiden inarbetade uppdraget i Framtidenkoncernens affärsplan 2021-2023 genom att ge följande uppdrag till Störningsjouren:

- *Störningsjouren får i uppdrag att, i samverkan med socialnämnderna, säkerställa att rutiner för bistånds och behovsprövning följs samt att inte bistånd ges för svarta hyror och att hyror och att ockerhyror inte ska förekomma.*

Uppdraget i kommunfullmäktiges budget 2021 fanns också med nästintill likalydande formulerat i fullmäktiges budget för 2020. Kommunfullmäktiges budget 2020 innehöll också en inriktning som medförde en översyn av *Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt bistånd*. En översyn och revidering av riktlinjen initierades och ärendet togs upp vid kommunstyrelsens sammanträde 2020-09-02 då det återremitterades till stadsledningskontoret med uppdraget att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden i syfte att motverka svarthandel med hyreskontrakt, otillåten andrahandsuthyrning och uttag av överhyror av andrahandshyresgäster och inneboende.

Återremitteringen av riktlinjen ledde till att varken ärendet kring riktlinjen eller uppdraget från kommunfullmäktige kunde avslutas under år 2020. Stadsledningskontoret har sedan återremissen utrett och berett ärendet vidare.

Revidering av riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd

Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-28, §4 om en revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd samt enligt nedan:

1. *Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd revideras i enlighet med tjänsteutlåtandets Alternativ B.*
2. *Utredningsprincip nr 6 gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden revideras enligt nedanstående: Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans*

skälighet, som påverkar rätten till bistånd, ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet.

- 3. Barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska särskilt beaktas vid bedömningen av bistånd till hyreskostnader för barnfamiljer.
I övrigt bifalla stadsledningskontorets förslag till beslut.*

I sitt tjänsteutlåtande föreslår stadsledningskontoret förändringar avseende utredningsprinciperna för hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden, bland annat i form av möjligheten att kräva att den som ansöker om ekonomiskt bistånd visar förstahandshyresgästens hyra. I den del som avser inhämtande av godkänt andrahandskontrakt beredde stadsledningskontoret två alternativa förslag till utformning, alternativ A och B. Alternativ A hade samma lydelse som tidigare riktlinje och innebar att socialtjänsten skulle efterfråga att den enskilde inhämtade ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren (även om avsaknaden av ett godkännande i sig inte utesluter ett gynnande biståndsbeslut).

Alternativ B innebar att socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.

Kommunfullmäktige beslutade enligt stadsledningskontorets alternativ B.

Störningsjourens hantering

Störningsjouren har sedan våren 2020 regelbundet sammankallat representanter från socialnämnderna, stadsledningskontoret och Framtiden för att tillsammans hantera uppdraget i kommunfullmäktiges budget 2020 och 2021. Syftet har varit att tillsammans identifiera behov av justeringar i handläggning inom respektive organisation för att uppnå den politiska ambitionen med dåvarande riktlinje som grund samt att utreda hantering vid en eventuell justering av riktlinjen. Arbetet har fortgått genom juridiska analyser av befintliga och nytillkomna domar, att få kännedom om andra kommuners riktlinjer, bedömningar och praktiskt arbete samt diskussioner kring hur de bostadsförvaltande bolagen samt Störningsjouren inom Förvaltnings AB Framtiden skulle kunna agera som stöd för socialnämnderna. Större delen av tiden har ärendet handlagts hos Stadsledningskontoret.

Beslutet i kommunfullmäktige enligt "Alternativ B" innebär att socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.

Konsekvensen av riktlinjen blir således att de förvaltande bolagen inom koncernen Framtiden ska tillhandahålla underlag som visat att andrahandsuthyrningen är godkänd.

Störningsjouren i Göteborg AB

Utöver att vara koncernens sammanhållande part i kontakten med staden har Störningsjouren fortsatt sitt arbete med att utreda tips om oriktiga hyresförhållanden, vilket bolaget bedömer också ligga i linje med det politiska målet. Genom att systematiskt arbeta med att säkerställa riktiga hyreskontrakt minskas risken för att olovliga hyreskontrakt finns att teckna och att bistånd därmed ens kan beviljas samt för att ockerhyror kan förekomma.

Störningsjouren har under året även ingått samverkan med Försäkringskassan och Skatteverket i ett projekt för att hitta rutiner vid misstanke om oriktig folkbokföring, bidragsfusk och skattebrott.

Bolaget fortsätter verka för ett nära och effektivt samarbete med socialtjänsten även i framtiden.

Bolagets bedömning

Bolaget gör bedömningen omhändertagandet av det uppdrag som vi tilldelats i den koncerngemensamma affärsplanen för 2021 har genomförts på ett ändamålsenligt sätt efter givet handlingsutrymme.

Bolaget bedömer att uppdraget därmed är avslutat och kan översändas till moderbolaget för vidare hantering.

§ 4 0478/20

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag:

1. Göteborgs Stads reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med ändring enligt alternativ B i den del som avser inhämtande av godkänt andrahandskontrakt, antas.
2. Utredningsprincip nr 6 gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden revideras enligt nedanstående:
Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans skälighet, som påverkar rätten till bistånd, bör ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet.
3. Barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska särskilt beaktas vid bedömningen av bistånd till hyreskostnader för barnfamiljer.

Tidigare behandling

Bordlagt den 16 september 2021, § 47 och den 14 oktober 2021, § 27.

Handlingar

2021 nr 163.

Yrkande från SD den 14 oktober 2021.

Yrkanden

Nina Miskovsky (M), Kristina Norén Lallo (KD), Martin Wannholt (D), Kristina Bergman Alme (L) och Sabina Music (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Jenny Broman (V), Ulf Carlsson (MP) och Stina Svensson (FI) yrkar bifall till förslaget från V och MP i kommunstyrelsen.

Agneta Kjaerbeck (SD) yrkar bifall till yrkande från SD den 14 oktober 2021.

Marina Johansson (S) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag och tilläggsyrkande från S i kommunstyrelsen.

§ 4 0478/20 forts.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att kommunstyrelsens förslag har bifallits.

Ordföranden ställer propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från S i kommunstyrelsen och finner att det har avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för avslag och Nej för bifall till tilläggsyrkandet från S i kommunstyrelsen.”

Omröstningen utfaller med 45 Ja mot 17 Nej. 19 ledamöter avstår från att rösta.

Hur var och en röstar framgår av bilaga 4.

Reservationer

Ledamöterna från V reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Ledamöterna från MP reserverar sig mot beslutet.

Ledamöterna från FI reserverar sig mot beslutet.

Ledamöterna från SD reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Protokollsutdrag skickas till

Socialnämnderna – Centrum, Hisingen, Nordost, Sydväst
Styrande dokument

Handling 2021 nr 163

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 16 mars 2020, reviderat den 9 juni 2021 med justering och tillägg enligt yrkande från M, L, C, S och D den 26 augusti 2021 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Göteborgs Stads reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med ändring enligt alternativ B i den del som avser inhämtande av godkänt andrahandskontrakt, antas.
2. Utredningsprincip nr 6 gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden revideras enligt nedanstående:
Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans skälighet, som påverkar rätten till bistånd, bör ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet.
3. Barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska särskilt beaktas vid bedömningen av bistånd till hyreskostnader för barnfamiljer.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Martin Wannholt (D) yrkade bifall till tilläggsyrkande från M, L, C, S och D den 26 augusti 2021.

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) yrkade bifall till yrkande från V och MP den 27 augusti 2021. Vidare yrkade Daniel Bernmar (V) avslag på yrkande från SD den 27 augusti 2021, tilläggsyrkande från M, L, C, S och D den 26 augusti 2021 och tilläggsyrkande från S den 27 augusti 2021.

Jonas Attenius (S) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag, tilläggsyrkande från M, L, C, S och D den 26 augusti 2021 och tilläggsyrkande från S den 27 augusti 2021 samt avslag på yrkande från V och MP den 27 augusti 2021 och yrkande från SD den 27 augusti 2021.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 27 augusti 2021.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från M, L, C, S och D den 26 augusti 2021 samt avslag på yrkande från V och MP den 27 augusti 2021, yrkande från SD den 27 augusti 2021 och tilläggsyrkande från S den 27 augusti 2021.

Kommunstyrelsen beslutade först utan omröstning att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade herefter utan omröstning att bifalla tilläggsyrkandet från M, L, C, S och D.

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att avslå tilläggsyrkandet från S.

Elisabet Lann (KD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 26 augusti 2021.

Göteborg den 1 september 2021
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Tilläggsyrkande

Socialdemokraterna

2021-08-27

Ärende nr: 2.1.3

Tilläggsyrkande angående revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd revideras i enlighet med det för M, L, C, S, D gemensamma yrkandet och särskilda yttrandet KD, samt med nedanstående tillägg:

Bistånd till resor

Enligt Socialtjänstlagen ska försörjningsstöd beviljas för arbetsresor. Göteborgs Stad utgår från en något mer generös biståndsnorm. Bistånd till kostnaden för lokala resor ska vara föremål för individuell bedömning men kan i de flesta fall anses vara nödvändigt för att den enskilde skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Yrkandet

Vi socialdemokrater ställer oss fortsatt negativa till att ändra inriktningen för lokala resor från ett generellt bistånd till ett behovsprövat. I begreppet skälig levnadsstandard anser vi bör ingå att fritt kunna ta sig runt i staden. Vi är alltså av uppfattningen att denna del även fortsättningsvis borde fått ingå i biståndet.

Speciellt barnfamiljer drabbas negativt av denna förändrade hållning vad gäller lokala resor eftersom det hindrar barnens möjligheter att ta sig obehindrat runt i staden och exempelvis träffa kompisar och delta i aktiviteter, på samma villkor som andra barn. Det är angeläget att göra detta tillägg i riktlinjen för att motverka att utsatta barn blir än mer utsatta.

Yrkande
2021-08-27

Ärende nr 2.1.3

Yrkande angående – Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen bedömer att alternativ B i riktlinjer bistånd för hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden bör antas.

”Socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.”

2. Ta bort rubriken ”**Högtider, utökat försörjningsstöd**” i de reviderade riktlinjerna. Rätten till fördubblat försörjningsstöd under två valfria högtidsdagar utgår.

3. Låt rubriken ”**Bistånd till resor**” stå kvar, ersätt med ny undertext om förändrade riktlinjer och förtydligande information om individuella beslut för bistånd till lokala resor enligt fastställd budget 2020.

Yrkandet

Hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

En osäker bostadssituation i kombination med trångboddhet drabbar i synnerhet barnen. Barn i behov av samhällets stöd har en särställning i socialtjänstlagen, vilket innebär att det ligger i socialtjänstens grundläggande uppdrag att bidra till tryggare bostadsförhållande för hushåll med barn. Att socialtjänsten betalar hyror till andrahandsupplåtelser som saknar godkännande av hyresvärden kan uppfattas som en passiv legitimering av otrygga hyresförhållanden.

Högtider, utökat försörjningsstöd

Hushåll med barn, som uppburit ekonomiskt bistånd under minst 10 månader, har i dagsläget rätt till utökat försörjningsstöd under motsvarande två (2) valfria högtidsdagar under en 12-månaders period. Under dessa dagar fördubblas dagsnormen enligt riksnormen för respektive hushåll. Sverigedemokraterna

finner det ekonomiskt ohållbart att upprätthålla den här sortens bistånd och vill därför att det tas bort ur riktlinjerna för bistånd. Familjer med utökat behov kan istället vända sig till frivilligorganisationer och föreningar och därifrån äska pengar till att fira högtider.

Bistånd till resor

I kommunfullmäktige budget för 2020 beslutades en förändrad inriktning för det ekonomiska biståndet till lokala resor från ett generellt bistånd till ett individuellt behovsprövat bistånd, vilket är sunt och riktigt. Vi motsäger oss dock att rubriken i de reviderade riktlinjerna för individuellt ekonomiskt bistånd gällande resor nu helt har tagits bort.

Rubriken ”**Bistånd till resor.**” bör stå kvar och då istället förtydligas med information om förändrade riktlinjer. Detta för en likvärdig och rättvis bedömning staden över. Sverigedemokraterna är för en strikt bedömning för fria resor. Vi bedömer inte att det enligt rättspraxis finns stöd för att i alla biståndsärenden inkludera fria resor inom kommunen. De som har behov av ett månadskort för att kunna ta sig till ett arbetsintervjuer eller studier, kan efter bedömning beviljas detta.

Bistånd till resor ska alltid ställas i relation till vad tex långtidssjukskrivna, pensionärer, eller arbetslösa har råd med för resor idag.

Tilläggsyrkande
Särskilt yttrande
2021-08-26

M, L, C, S, D
KD
2.1.3

Yrkande angående – Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd revideras i enlighet med tjänsteutlåtandets Alternativ B.
2. Utredningsprincip nr 6 gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden revideras enligt nedanstående:
Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans skälighet, som påverkar rätten till bistånd, ~~bör~~ ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet.
3. Barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska särskilt beaktas vid bedömningen av bistånd till hyreskostnader för barnfamiljer.
4. I övrigt bifalla stadsledningskontorets förslag till beslut.

Yrkandet

Göteborg ska ha en hyresmarknad utan svartkontrakt, otillåten andrahandsuthyrning och oskäliga hyror vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden. Idag riskerar flera hushåll, som redan befinner sig i en utsatt situation, att utnyttjas på en bostadsmarknad där bostadsbrist råder och det är svårt att utesluta att oegentligheter sker. Skärpningen i Hyreslagen 12 kap. Jordabalken 39 §, 55 § och 65 § ger en möjlighet att ställa om till en trygg och rättvis hyresmarknad utan kriminalitet.

Därför ska staden kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Det är viktigt för att skapa en rättvis hyresmarknad utan svartkontrakt men också för att tillförsäkra att våra skattemedel inte går till olagliga andrahandshyror. Vid uppdagande av otillåten andrahandsuthyrning frigörs olagliga hyreskontrakt och blir åter tillgängliga på hyresmarknaden.

För att undvika att felaktigheter uppstår vill vi se en skärpning av utredningsprincip nr 6, där *bör* byts ut till *ska* enligt nedan:

Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans skälighet, som påverkar rätten till bistånd, ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet.

För att säkerställa barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling i enlighet med barnkonventionen vill Vi vill särskilt betona barnrättsperspektivets vikt i denna typ av myndighetsbeslut.

Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling. Socialtjänsten ska ingripa när förmågan inte räcker till med stöd och hjälp. Vid uppdagande av otrygga och olagliga boendeformer för biståndssökande barnfamiljer ska boendecoaching erbjudas i ett förebyggande syfte för att motverka akut hemlöshet.

Yrkande

(Vänsterpartiet, Miljöpartiet)

2021-08-27

2.1.3

Yrkande angående – Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande antas, med nedanstående tillägg:

”Bistånd till resor

Enligt Socialtjänstlagen ska försörjningsstöd beviljas för arbetsresor. Göteborgs Stad utgår från en något mer generös biståndsnorm. Bistånd till kostnaden för lokala resor med ett periodkort (Periodbiljett Zon A 30 dagar) per månad kan i de flesta fall anses vara nödvändigt för att den enskilde skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå.”

Yrkandet

På grund av den stora bostadsbristen tvingas många människor till andrahandskontrakt eller andra osäkra boendeförhållanden. Oavsett vilken typ av hyreskontrakt en person innehar är det viktigt att säkerställa att hyran inte är oskälig och att personer med svag ställning på bostadsmarknaden inte utnyttjas, varken ekonomiskt eller på andra vis. I socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd är det framförallt viktigt med individuella bedömningar som utgår från den enskildes behov och att socialsekreterarna har utrymme och möjlighet att ta hänsyn till Barnkonventionen i sitt arbete. Vi rödgrönrosa instämmer i Stadsledningskontorets bedömning att den nuvarande formuleringen om hyreskostnader för andrahandsuthyrning är i linje med lagstiftningen, och att riktlinjen ska behålla nuvarande formulering enligt alternativ A i tjänsteutlåtandet.

Socialtjänstlagens första paragraf fastslår att förutom att främja sociala och ekonomiska villkor ska socialtjänsten även främja jämlikhet i levnadsvillkor och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Förändringen av riktlinjen gällande bistånd till resor kommer att försämra alla dessa möjligheter för många människor. Möjligheten att resa lokalt är viktig för alla göteborgare oavsett ekonomiska förutsättningar, oavsett om man har ett arbete eller inte. Precis som fackförbundet Vision har påpekat skapar den nya riktlinjen kring resor svårigheter särskilt för barnfamiljer. Föräldrar behöver ha möjlighet att åka kollektivt med sina barn till skolor och fritidsaktiviteter, och människor i alla åldrar ska kunna utträta ärenden eller åka och hälsa på en vän eller släkting på andra sidan staden. Göteborg är en geografiskt utspridd stad där det inte går att promenera eller cykla överallt, tillgång till kollektivtrafiken är nödvändig för många av våra invånare.

Att strama in riktlinjen för vilka som ska kunna få bistånd för resor inom kollektivtrafiken är ett stort steg bakåt. Bedömning av ekonomiskt bistånd görs redan individuellt, i detta

ingår bedömning av om det finns behov av bistånd till månadskort. Vi rödgrönrosa anser att normen ska vara att bevilja månadskort när det finns behov. Detta arbetssätt minimerar också administrationen för både klienten och handläggaren med att löpande redovisa kvitton för enstaka resor.

När riktlinjer för arbetet uppdateras bör det vara utifrån invånarnas behov och med målet att uppnå goda effekter i arbetet. Att styret i Göteborg vill lägga sig på den lägsta nivån inom vad Socialtjänstlagen tillåter visar en låg ambitionsnivå för stadens trygghetssystem. Därför föreslår vi rödgrönrosa att Göteborgs Stad fortsätter att arbeta utifrån den tidigare inriktningen för ekonomiskt bistånd gällande lokala resor.

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(ordinarie CSG)

Protokoll 12/21
Sammanträdesdatum
2021-05-27

Dnr 0284/21

Utdrag ur protokoll

§ 6 Tidig och fördjupad dialog

- a) Revidering av riktlinje för individuellt ekonomiskt bistånd – uppdrag att ge förslag på förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden dnr 0480/20 Handling utsänd 2021-05-20

Britta Timan och Ellinor Malmborg föredrar för ärendet. Detta är en revidering då ärendet varit uppe i KS tidigare. Kort bakgrund beskrivs, samt två förslag till förändringar. Dessa finns beskrivna i presentationen som biläggs protokollet.

Vision har skickat in en skrivelse som biläggs protokollet. Denna skrivelse ställer sig Saco bakom. Saco hänvisar till att det hade varit bra att vänta med revideringen tills den nya handboken publicerats.

Saco påtalar att syftet att komma åt den olovliga hyresuthyrningen får konsekvenser så att de människor som redan är utsatta blir än mer utsatta. Detta skapar frustration när man inte får bistånd till sitt boende och därmed riskerar hemlöshet. Resultatet kan bli ökad risk för hot och våld mot socialsekreterare, och ur ett ekonomiskt perspektiv så kan det bli kostsamt för Göteborgs stad då konsekvensen kan bli dyra placeringar. Av de två alternativ som presenteras så förordar Saco det alternativ som förändrar minst i jämförelse med hur det ser ut idag.

Vision framför oro över ökad arbetsbelastning för medarbetarna i och med att det kommer att bli fler överklaganden, det kommer bli svårt för socialsekreterarna att hinna med och Saco påtalar att det då kommer att behövas anställas fler.

Saco framför att det är ett oklart rättsläge, att det är svårt att förhålla sig till en handbok som inte än finns och det är olämpligt att ändra denna riktlinje innan handboken publicerats. Saco påtalar vidare att socialsekreterare riskerar att få en försämrad arbetsmiljö med risk för fler hot, våld, otillåten påverkan, samt ökad arbetsbelastning. Saco ser också att den mer restriktiva hållningen kommer bidra till ökade kostnader för nödbistånd. Saco anser sammantaget att den mindre restriktiva formuleringen är att föredra, även om vi ser att även denna formulering påverkar våra medlemmars arbetsmiljö negativt.

Britta tar med sig de fackliga organisationernas synpunkter.

Presentationen biläggs protokollet.

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Eva Hessman, Arbetsgivaren

.....
Christina Wising, Kommunal

.....
Johanna Morgensterns, Saco

.....
Andrea Meiling, TCO

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(ordinarie CSG)

Protokoll 13/21
Sammanträdesdatum
2021-06-17

Dnr 0284/21

Utdrag ur protokoll

§ 5 Samverkan före beslut

- a) Revidering av Göteborgs stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd dnr 0480/20 (handling utsänd 2021-06-10)

Britta Timan och Ellinor Malmborg gör en dragning om ärendet och beskriver de förändringar som gjorts i riktlinjen, bland annat med utgångspunkt från de synpunkter som lämnades av de fackliga organisationerna i dialogen i CSG 2021-05-27.

Vision framför att det finns risk för puckel i arbetsbördan för socialsekreterarna till en början och önskar att arbetsgivaren tar med sig detta till berörda förvaltningar så att de kan förebygga för hög arbetsbelastning vid införandet.

Inför samverkan vill Saco påtala att förslaget för revidering riskerar att innebära en ökad arbetsbelastning för de socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd och nödbistånd, dels med anledning av ökade uppgifter vid handläggning men även genom ett ökat antal överklagande av beslut. Tillsammans med den ökade risken för hot, våld och otillåten påverkan som förslaget innebär så ser Saco att den reviderande riktlinjen riskerar att innebära en försämrad arbetsmiljö för medarbetarna. Därav är det av vikt att arbetsgivaren analyserar och planerar för att möta upp de arbetsmiljöproblem som kan tänkas uppstå i samband med införandet av den reviderade riktlinjen. Saco vill också att man tar med frågan kring hur man gör med redan godkända hyror, hur skälighetsprövning går till i de fall då förstahandshyresgästens hyresavi inte kan bifogas samt risken för att en redan utsatt grupp blir än mer utsatt och att det i sin tur riskerar att leda till att målet med egenförsörjning ytterligare försvåras.

Samverkan är därmed fullgjord i enighet.

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....

Eva Hessman, Arbetsgivaren

Marie Lökkeberg, Kommunal

.....
Johanna Morgensterns, Saco

.....
Hilda Johansson, TCO

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-03-16

Reviderat 2021-06-09

Diarienummer 0478/20

Handläggare

Kaj Larsson, Britta Timan, Ellinor Malmberg

Telefon: 031-368 04 56

E-post: fornamn.efternamn@stadshuset.goteborg.se,

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Göteborgs Stads reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.

Sammanfattning

Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd fastställs av kommunfullmäktige. Revidering av riktlinjen sker när ett behov initieras på politiskt initiativ, förändrade prejudikat eller förändrad lagstiftning. Senaste revideringen skedde 2019. Kommunfullmäktige fastställde i budget för 2020 en förändring avseende inriktning för lokala resor från ett generellt bistånd till ett individuellt behovsprövat bistånd.

Stadsledningskontoret har i enlighet med budgetskrivningen lämnat förslag till revidering av riktlinjen. I samband med revideringen har även ett förtydligande gjorts gällande bibehållet ekonomiskt bistånd vid kortare studier som Göteborgs Stad utarbetat. Stadsledningskontoret bedömer att de föreslagna förändringarna av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd förtydligar kravställning på den enskilde och inriktningen för rätten till det ekonomiska biståndet. De förändringar som föreslås står inte i konflikt med gällande lagstiftning utan snarare är en anpassning gällande lagstiftning och tillämpningar.

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2020-09-02 § 686, återremitterades ärendet till stadsledningskontoret med uppdraget att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden i syfte att motverka svarthandel med hyreskontrakt, otillåten andrahandsuthyrning och uttag av överhyror av andrahandshyresgäster och inneboende.

Sedan stadens riktlinje reviderades avseende bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden och de nu gällande utredningsprinciperna fastslogs 2018, har lagstiftning och rättspraxis inom området delvis förändrats. Till följd av rättsutvecklingen kan det finnas skäl att revidera stadens riktlinje inom området. Stadsledningskontoret föreslår förändringar avseende utredningsprinciperna gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden, bland annat i form av möjligheten att kräva att den som ansöker

om ekonomiskt bistånd visar förstahandshyresgästens hyra. I den del som avser inhämtande av godkänt andrahandskontrakt har stadsledningskontoret berett två alternativa förslag till utformning, alternativ A och B.

Alternativ A har samma lydelse som nuvarande riktlinje och innebär att socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren (även om avsaknaden av ett godkännande i sig inte utesluter ett gynnande biståndsbeslut).

Alternativ B innebär att socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.

Mot bakgrund av det osäkra rättsläget bedömer stadsledningskontoret att alternativ A bör antas. Alternativ A bedöms vara det juridiskt minst osäkra alternativet och innebär tillsammans med övriga föreslagna förändringar ett förtydligande och en skärpning av nuvarande riktlinje.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En förändrad inriktning avseende bedömning avseende lokala resor har en positiv påverkan på den kommunala ekonomin. Den prishöjning av periodkortet i Göteborg som skedde hösten 2019 hade inneburit en kostnadsökning på 16 mnkr på årsbasis med en oförändrad biståndsbedömning. En individuell biståndsbedömning beräknas ha en samlad positiv ekonomisk effekt på 30–50 mnkr.

Kompetensförsörjning är avgörande för Göteborgs Stads ekonomiska utveckling på lång sikt. Utan en god sådan finns en risk att den ekonomiska utvecklingen i staden inte utvecklas som staden behöver. Möjligheten till kompetensutveckling för de som har en svagare ställning på arbetsmarknaden, behöver stimuleras ytterligare.

En förändring avseende bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden är svår att kostnadsberäkna. I de fall enskilda nekas ekonomiskt bistånd på grund av ett icke godkänt andrahandskontrakt kan socialtjänsten behöva bevilja annan typ av ersättning för boende, vilket bedöms kunna leda till ökade kostnader för nödbistånd. Kostnaden för sociala boendelösningar beräknas idag i snitt vara cirka 1 100 kronor per dygn och familj och kostnaden för nödbistånd per hushåll utan barn uppgår till ca 500 kr per dygn. Under 2020 fick cirka 240 hushåll någon gång under året ekonomiskt bistånd till hyra vid icke godkänt andrahandskontrakt. Lite mindre än hälften av dessa var barnfamiljer. Cirka 1 100 hushåll fick någon gång under året ekonomiskt bistånd till hyra vid boende i godkänt andrahandskontrakt och cirka 40 procent av dessa var barnfamiljer. Cirka 3 900 hushåll fick ekonomiskt bistånd till hyra som inneboende och cirka 15 procent av dessa var barnfamiljer.

En aktivare utredningsprocess kan komma att leda till ökade kostnader för handläggningen av ärenden, bland annat till följd av att en sådan process förväntas medföra fler avslagsbeslut och fler överklaganden. Det kan komma att behövas mer stöd från socialtjänsten för bostadssökande. Ökade kontroller avseende skälig hyra kan dock

samtidigt leda till minskade kostnader i de fall utbetalning av ett för högt bistånd till hyreskostnader kan förhindras.

Det är mycket svårt att uppskatta de totala samhällsekonomiska kostnaderna för otrygghet i boendemiljön. Otrygghet kan ta sig uttryck i försämrad livskvalitet, bland annat genom ökad utsatthet för brott och påverkan på familjens välmående. En bostad är också många gånger en förutsättning för självförsörjning, utifrån möjligheten att bibehålla eller få ett arbete. Det är framförallt immateriella skador som psykisk ohälsa till följd av en otrygg boendemiljö och kostnader för hur barn påverkas, till exempel avseende möjligheten att fullgöra sin skolgång, som är svåra att mäta.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

En förändring av biståndsbedömningen avseende lokala resor från ett generellt bistånd till ett behovsbedömt bistånd kan ha en påverkan på den sociala dimensionen. Faktorer som närhet till livsmedelsbutiker, möjlighet till aktiv fritid samt möjlighet till att stödja barnens fritidsaktiviteter kan påverkas. Möjligheten att leva som andra kan påverkas med en alltför snäv bedömning av biståndsbehovet.

Av de klienter som är långtidsberoende av försörjningsstöd saknar ca 6 600 personer erfarenhet från arbetsmarknaden de senaste två åren, 75% av dem har högst en grundskoleutbildning. Under 10 procent har erfarenhet från arbetsmarknaden de senaste två åren. Dessa faktorer kräver en omfattande resursförstärkning av den enskildes kapaciteter vilket innebär stöd under en längre period från socialtjänsten och arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen.

Kompetenscenter inom arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen uppger att 60–70 % av deras inskrivna deltagare har högst en grundskoleutbildning och ett eftersatt kompetensutvecklingsbehov.

En fjärdedel (ca 2 400 ärenden) av de som månatligen uppstår ett ekonomiskt bistånd är barnfamiljer. Per månad lever i genomsnitt 5 300 barn under 18 år med knappa ekonomiska resurser då föräldrarna uppstår ekonomiskt bistånd under längre eller kortare tid. Att inte ha samma förutsättningar som sina vänner och klasskamrater påverkar ett barns självbild och möjligheter i framtiden. Forskningen är tydlig att föräldrars arbetsliv påverkas barnens bild av möjligheten att arbeta i framtiden. Särskilt stark påverkan har döttrar till kvinnor med utländsk bakgrund. Utifrån ett jämställdhetsperspektiv är dessa två grupper viktiga.

Rätten till bostad är stadgad såväl i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna som i svensk grundlag. I 1 kap. 2 § första stycket regeringsformen framgår att det särskilt ska åligga det allmänna att trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till en skälig levnadsstandard. En osäker boendesituation kan medföra otrygghet och försämrad livskvalitet, bland annat genom ökad utsatthet för brott och sämre förutsättningar för självförsörjning.

Andrahandsuthyrningar och inneboendeförhållanden bland hushåll som mottar försörjningsstöd har i de flesta fall sin grund i den rådande bostadsbristen. Osäkra boendesituationer är både en konsekvens av ekonomisk utsatthet och en av orsakerna till att barn växer upp i fattigdom. Utan ett hem nekas barn rätten till jämlika uppväxtvillkor. Alla barn som bor i Sverige har enligt artikel 27 i barnkonventionen rätt till en skälig levnadsstandard som kan tillgodose deras fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

En osäker bostadssituation i kombination med trångboddhet drabbar i synnerhet barnen. Barn i behov av samhällets stöd har en särställning i socialtjänstlagen, vilket innebär att det ligger i socialtjänstens grundläggande uppdrag att bidra till tryggare bostadsförhållande för hushåll med barn. Att socialtjänsten betalar hyror till andrahandsupplåtelser som saknar godkännande av hyresvärden kan uppfattas som en passiv legitimering av otrygga hyresförhållanden. En skärpt riktlinje kan bidra till att otrygga boendeförhållanden minskar för vissa hushåll, men skulle också kunna leda till ökad otrygghet för andra. I de fall enskilda nekas ekonomiskt bistånd på grund av ett icke godkänt andrahandskontrakt kan socialtjänsten behöva bevilja annan typ av ersättning för boende. Hemlösa barnfamiljer som får stöd av socialtjänsten blir ofta placerade i olika typer av tillfälliga boenden.

Om riktlinjen förändras i enlighet med förslaget gällande förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden kan konsekvenserna för den handläggande personalen bli märkbara. Att ha ett boende är en avgörande del av människors trygghet och liv, varför den föreslagna förändringen som innebär en ökad kontroll och sannolikt fler avslagsbeslut leder till en mer pressad arbetssituation. En ökad risk för otillåten påverkan och hot bedöms kunna uppstå. En ny riktlinje innebär behov av stöd genom nära arbetsledning inom verksamheten för att skapa en situation som innebär att socialsekreterarna är trygga i arbetet med att handlägga ärenden.

Samverkan

En facklig referensgrupp har utsetts genom CSG. Samverkan i CSG genom information, samverkan kommer att ske 2020-05-14.

Återmitterat tilläggsuppdrag har behandlats av CSG den 27 maj 2021 genom fördjupad dialog samt samverkas vid CSG:s sammanträde den 17 juni 2021.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2020-09-02 § 686
2. SDN Västra Göteborgs handlingar 2019-11-26 § 229
3. CSG protokoll 2020-05-14, 2021-05-27 samt 2021-06-17
4. Jämförelsetabell avseende formulering av utredningsprinciper gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden
5. Nuvarande riktlinje individuellt ekonomiskt stöd
6. Reviderad riktlinje individuellt ekonomiskt stöd

Ärendet

Kommunfullmäktiges budget 2020 innehöll en inriktning som medförde en översyn av Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt bistånd. En översyn och revidering av riktlinjen har skett.

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2020-09-02, § 686, återremitterades ärendet till stadsledningskontoret med uppdraget att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden i syfte att motverka svarthandel med hyreskontrakt, otillåten andrahandsuthyrning och uttag av överhyror av andrahandshyresgäster och inneboende.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stad har en riktlinje gällande individuellt ekonomiskt stöd som fastställs av kommunfullmäktige. Revidering av riktlinjen sker när ett behov väckts på politiskt initiativ, nya prejudikat eller förändrad lagstiftning. Kommunfullmäktige fastställde den nu gällande riktlinje 2019-05-23.

I kommunfullmäktiges budget 2020 fastställdes att biståndsbedömningen avseende rätten till ekonomiskt bistånd till lokala resor skulle vara individuell.

Stadsdelsnämnden i Västra Göteborg hemställde 2019-11-26 § 229 till kommunstyrelsen att riktlinjen för individuellt ekonomiskt stöd skulle förändras. Nämnden lyfte i sin hemställan fram lokala resor, ungdomars arbetsinkomster samt möjligheten att fullfölja gymnasiestudier för de som är långtidsberoende av försörjningsstöd.

Stadsledningskontoret har i samband med översynen av riktlinjen genomfört redaktionella förändringar och vissa förtydliganden.

Ärendet överlämnades till kommunstyrelsen för beslut i juni 2020. Vid kommunstyrelsens sammanträde 2020-09-02, § 686, återremitterades ärendet till stadsledningskontoret med uppdraget att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden i syfte att motverka svarthandel med hyreskontrakt, otillåten andrahandsuthyrning och uttag av överhyror av andrahandshyresgäster och inneboende.

Beredning av ärendet

Stadsledningskontoret har i beredningen av ärendet haft dialog med berörda förvaltningar.

Under arbetet med återremissen har stadsledningskontoret inväntat Socialstyrelsens aviserade revidering av föreskrifter och allmänna råd om ekonomiskt bistånd och även den tillhörande handboken för ekonomiskt bistånd, som publicerades 2021-06-01. I samband med Socialstyrelsens remittering av utkast till ny handbok framkom att myndigheten reviderat sitt ställningstagande avseende vad och vem som kan utredas av socialtjänsten inom ramen för prövningen av rätten till bistånd till hyreskostnader när en bostad hyrs i andra hand samt vid inneboendeförhållanden, se s. 12 i tjänsteutlåtandet. I kontakterna med Socialstyrelsen har det inte framkommit någon motivering till myndighetens ändrade ställningstagande. Med hänsyn till det oklara rättsläget, som redogörs för nedan, och att de utredningsprinciper för bistånd till boende i andrahand samt vid inneboendeförhållanden i nuvarande riktlinjer delvis bygger på Socialstyrelsens uttalanden har stadsledningskontoret inväntat publiceringen av Socialstyrelsens nya

handbok. Den nya handboken innehåller en hänvisning till hyreslagens bestämmelser avseende skälig hyra för lägenhet som hyrs i andra hand samt vid inneboendeförhållanden.

Utifrån förändrad lagstiftning och rättspraxis inom området innehåller ärendet en genomgång av de juridiska förutsättningarna för bedömning av ekonomiskt bistånd till hyreskostnader enligt socialtjänstlagen.

Omvärldsbevakning

Stockholms Stad fastställer i sina riktlinjer för ekonomiskt bistånd att en sökande ska beviljas bistånd till SL-kort utan biståndsbedömning. Det finns en möjlighet att studera med bibehållet ekonomiskt bistånd, sådana beslut är restriktiva i stadsdelsförvaltningarna. Beträffande ungdomars arbetsinkomster följer Stockholms Stad Socialstyrelsens handbok.

Stockholms Stads riktlinjer anger, gällande bistånd till boendekostnader för boende i andra hand, att ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas men kan inte krävas utom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt går minste om bostadsbidrag.

Av Södertälje kommuns riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd anges att det alltid ska krävas ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt för att bistånd för boendekostnader vid andrahandsuthyrning ska kunna beviljas.

Malmö Stad har ett pågående arbete med en översyn och revidering av riktlinjen för ekonomiskt bistånd. I Malmö Stad görs en biståndsbedömning av behovet för den som ansöker om kostnader för lokala resor. Möjligheten till vuxenstudier på gymnasienivå med bibehållet försörjningsstöd kan ske under en period av högst tre år. Samt vid behov av nödvändiga kompletteringar av tidigare gymnasieutbildning, genomförda i Sverige eller utomlands, som kan ge behörighet till högskolestudier. Studierna ska vara behövliga för att en person permanent ska etablera sig på arbetsmarknaden och bryta ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd. Beslut om studier sker efter en individuell prövning och det ska föreligga särskilda skäl. Beträffande ungdomars arbetsinkomster följer Malmö Stad Socialstyrelsens handbok.

Malmö Stad beslutade i juni 2020 om nya riktlinjer för ekonomiskt bistånd. I riktlinjen anges att bistånd till boendekostnader som avser boende där andrahandsuthyrningen är straffbar inte ska beviljas.

Revidering av riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Den föreslagna revideringen av riktlinjen innefattar tre huvudområden, lokala resor, studier samt bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden. Dessutom har vissa förtydliganden gjorts. Ett exempel på förtydligande är att nämnden vid misstanke om bidragsbrott alltid ska göra en anmälan till Polismyndigheten enligt bidragsbrottslagen.

Förslag till ny formulering av riktlinjetext är *kursiverad* för ökad läsbarhet.

För att möjliggöra en jämförelse av nuvarande utformning av utredningsprinciperna avseende bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och

inneboendeförhållanden och de föreslagna förändringarna finns en jämförelsetabell i bilaga 4.

Lokala resor

I kommunfullmäktiges budget för 2020 beslutades en förändrad inriktning för det ekonomiska biståndet till lokala resor från ett generellt bistånd till ett individuellt behovsprövat bistånd. Det innebär att avsnittet i riktlinjen gällande resor tas bort.

Studier

Göteborgs Stad har i sin riktlinje velat stimulera personer som har ofullständiga betyg till att fullfölja en gymnasieutbildning. Kartläggningar i staden visar att 65% av de som är långtidsberoende av ekonomiskt bistånd högst har en fullföljd grundskoleutbildning och i många fall inte ens det. I Göteborgs Stads riktlinje framgår att, efter en individuell bedömning och ett beslut enligt socialtjänstlagens 4 kap. 2 § (utöver nämndens skyldighet), ska en klient kunna möjliggöra en sådan kompetenspåfyllning. Under 2019 fick 30 personer möjligheten att fullfölja sina gymnasiestudier på detta sätt.

För att ytterligare lyfta fram de möjligheter av samordning mellan arbetsmarknadens behov av kompetens och lågutbildade klienters behov av kompetensutveckling bedömer stadsledningskontoret att följande skrivning bör tilläggas i riktlinjen under rubriken studerande:

Som en del av Göteborgs Stads samlade kompetensförsörjning ska personer som uppbär ekonomiskt bistånd kunna delta i kortare yrkesutbildning som Göteborgs Stad utarbetat. En sådan utbildning ska ske i arbetsmarknad-och vuxenutbildningsförvaltningen regi och vara en del av den individuella och samordnade planeringen mellan kompetenscenter och socialtjänsten. Sådana studier ska vara möjliga att genomföra med bibehållet försörjningsstöd. Möjligheten att ansöka om aktivitetsstöd, annan ersättning eller studiemedel ska alltid undersökas.

Förtydligandet är ingen ambitionshöjning utan ett förtydligande av befintliga tillämpningar och arbetssätt.

Hemmavarande ungdomars arbetsinkomster

Stadsdelsnämnden i Västra Göteborg lyfter i sin hemställan fram ett behov att förändra riktlinjen om hemmavarande ungdomars arbetsinkomster. Vid beredningen av ärendet framkommer att hemmavarande ungdomars arbetsinkomster inte har sin styrning genom riktlinje utan genom befintlig vägledning, som utgör ett stöd för socialsekreterares arbete med myndighetsutövning avseende ansökningar om ekonomiskt bistånd. Vägledningen är under omarbetning och således kommer en förändring avseende hemmavarande ungdomars arbetsinkomster att omhändertas i det arbetet. Nämndens synpunkt kommer att höras och en anpassning till Socialstyrelsens handbok kommer att ske. I Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd (Artikelnummer 2013-12-31) sidorna 101–102, anges att hemmavarande ungdomars inkomst upp till ett prisbasbelopp inte ska räknas in när en beräkning av ekonomiskt bistånd sker. Inkomster utöver prisbasbeloppet ska enbart räknas av gentemot den ungdom som har arbetsinkomsterna.

Bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden – juridiska förutsättningar

Bakgrund

Sedan stadens riktlinje reviderades avseende bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden och de nu gällande utredningsprinciperna fastslogs 2018, har lagstiftning och rättspraxis inom området delvis förändrats. Till följd av rättsutvecklingen av kan det finnas skäl att revidera stadens riktlinjer inom området.

Nedan följer en genomgång av relevant lagstiftning och praxis inom området. Utöver de regler som följer av socialtjänstlagen beskrivs också annan lagstiftning som har betydelse för bedömningen av rätten till bistånd.

Socialtjänstlagen och Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd

Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Enligt 4 kap. 3 § SoL lämnas försörjningsstöd för skäliga kostnader för bland annat boende.

I fråga om skäliga kostnader för boende framgår av förarbetena att det måste göras en individuell bedömning av vad som är skäligt för just den biståndssökande.

Utgångspunkten vid bedömningen av vad som är en skälig boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare normalt har möjlighet att kosta på sig jämfört med vad den biståndssökande har för faktiska kostnader (prop. 1996/97:124 s. 83 och s. 169).

Av Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd, SOSFS 2013:1, skäliga kostnader för poster utanför riksnormen enligt 4 kap. 3 § första stycket 2 socialtjänstlagen framgår att socialnämnden vid bedömningen av vad som är en skälig boendekostnad bör utgå från den enskildes faktiska kostnad och behov av boende.

Utgångspunkten vid bedömningen av vad som är en skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Kostnaden bör även relateras till hyresnivån hos allmännyttiga bostadsföretag eller andra större bostadsföretag på orten. Med orten bör avses den tätort där den enskilde bor eller de närmast belägna tätorterna inom kommunen. Vad som är skäliga boendekostnader och skälig boendestandard kan variera beroende på den enskildes situation och i vilket skede i livet han eller hon befinner sig. Personer med vissa funktionsnedsättningar kan till exempel behöva en rymligare bostad än andra.

Vid bedömningen av vad som är en skälig boendekostnad bör socialnämnden ta hänsyn till ett barns behov av utrymme även hos den förälder där barnet enbart vistas under umgängestid.

Socialnämnden bör vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden för en hyreslägenhet beakta hyran inklusive uppvärmning och obligatoriska avgifter. Socialnämnden bör vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden för en lägenhet som hyrs i andra hand eller en inneboende beakta vad bostadsinnehavaren och den inneboende avtalat, om hyran är skälig.

Hyreslagen – 12 kap. Jordabalken

Av 39 § första stycket framgår att hyresgästen inte får upplåta en lägenhet i andra hand till annan för självständigt brukande, om inte hyresvärden godkänt upplåtelsen eller hyresnämnden lämnat tillstånd till den.

Av andra stycket framgår ett förtydligande av vad som avses med att lägenheten är upplåten för självständigt brukande när det gäller bostadslägenheter. Om en hyresgäst som upplåter sin lägenhet eller del av den till någon annan inte själv använder lägenheten som bostad i beaktansvärd utsträckning är det fråga om en upplåtelse för självständigt brukande. Det handlar alltså i sådana fall om en andrahandsupplåtelse som kräver samtycke av hyresvärden eller tillstånd av hyresnämnden och inte om en upplåtelse till inneboende som får ske utan hyresvärdens godkännande.

Av 55 § första stycket hyreslagen framgår att om hyresvärden och hyresgästen tvistar om hyrans storlek ska hyran fastställas till skäligt belopp.

Av fjärde stycket samma lagrum framgår att vid en prövning om en lägenhet som upplåts i andra hand ska en hyra som överstiger den hyra som hyresvärden betalar, med tillägg för möbler, utrustning och andra nyttigheter, aldrig anses som skälig. Om upplåtelsen avser en del av lägenheten ska en hyra som överstiger en i förhållande till omfattningen av upplåtelsen proportionerlig andel av den hyra som hyresvärden betalar, med tillägg för möbler, utrustning och andra nyttigheter, aldrig anses som skälig. Ett tillägg för möbler och annan utrustning som ingår i upplåtelsen får inte överstiga 15 procent av den hyra som hyresvärden betalar. Tillägg för andra nyttigheter som ingår i upplåtelsen får inte överstiga hyresvärdens kostnader för dem.

Av 65 § hyreslagen framgår att en hyresgäst som upplåter en bostadslägenhet i andra hand för självständigt brukande utan behövligt samtycke av hyresvärden eller tillstånd av hyresnämnden, och tar emot en hyra för upplåtelsen som inte är skälig enligt 55 § fjärde stycket, döms till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Av förarbetena (prop. 2018/19:107) framgår att det bakomliggandet syftet med skärpningarna av reglerna kring bland annat andrahandsuthyrning är att få en bättre fungerande hyresbostadsmarknad med större omsättning av förstahandskontrakt, bättre hyresvillkor och sundare boendemiljöer. För att tydliggöra gränsdragningen mellan en andrahandsupplåtelse som kräver godkännande av hyresvärden eller tillstånd av hyresnämnden och ett inneboendeförhållande, som inte kräver något godkännande, har det i hyreslagen införts ett krav på att endast den hyresgäst som själv har sin bostad i lägenheten kan inhysa inneboende. Vid otillåten andrahandsuthyrning riskerar hyresrätten att förverkas.

För att komma tillrätta med hyresgäster som tjänar pengar på sin hyreslägenhet har en kompletterande hyressättningsregel införts, som förtydligar att hyran vid en andrahandsupplåtelse aldrig bör anses som skälig om den överstiger den hyra som förstahandshyresgästen betalar, plus vissa tillåtna tillägg. Med införandet av en sådan regel är det rimligt att en hyresgäst som bryter mot den kan drabbas av kännbara sanktioner, som förverkande av hyresrätten och krav på återbetalning. Att hyra ut sin hyresrätt utan godkännande samt till för dyr hyra kan också vara brottsligt. Även när det gäller upplåtelser av del av lägenhet till inneboende gäller principen att förstahandshyresgästen inte ska kunna göra vinst på att hyra ut sin lägenhet. Det är

därmed inte tillåtet att ta ut en större andel av hyran än vad som är proportionerligt i förhållande till upplåtelsen.

När det gäller privatpersoners upplåtelse av en ägd bostad eller en bostadsrätt gäller delvis andra regler om hyressättning, se närmare 4 § lagen (2012:978) om uthyrning av egen bostad. En bostadsrättsinnehavare har till skillnad från en hyresgäst investerat ett kapital i sin bostad och kan vid en upplåtelse i andra hand få kompensation för kapitalkostnaden (prop. 2012/13:1 utg. omr. 18 s. 70 f.).

Offentlighets- och sekretesslagen

Sekretess gäller enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det innebär att uppgifter om enskilda hos socialtjänsten som huvudregel omfattas av sekretess. Om den enskilde som ansökt om ekonomiskt bistånd samtycker till att kontakt tas med till exempel hyresvärd får socialtjänsten göra det för att ställa relevanta frågor som behövs för utredningen. Socialtjänsten har däremot inte rätt att lämna ut några uppgifter om personens personliga förhållanden till andra om det inte finns någon sekretessbrytande regel eller om personen det gäller inte lämnat sitt samtycke till detta.

Folkbokföringslagen

Från och med den 18 juni 2021 införs en ny bestämmelse om underrättelseskyldighet i 32 c § folkbokföringslagen (1991:481). En myndighet ska enligt första stycket underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig. En sådan underrättelse behöver enligt andra stycket inte lämnas om särskilda skäl talar mot det.

Bestämmelsen är en så kallad sekretessbrytande bestämmelse enligt 10 kap. 28 § OSL, som innebär att uppgift som omfattas av sekretess hos socialtjänsten kan lämnas till Skatteverket. Av förarbetena till bestämmelsen (prop. 2020/21:160, s. 27 f.) framgår bland annat att underrättelseskyldigheten utökas till att gälla samtliga myndigheter och det sedan tidigare uttryckliga undantaget för socialtjänsten tas bort. Undantaget för socialtjänsten har tidigare motiverats med risken för att underrättelseskyldigheten kunde undergräva förtroendet för socialtjänstens arbete och att möjligheterna att åstadkomma ett sådant förtroendeförhållande som behövs mellan socialtjänsten och den enskilde försämrats. Även om detta nu inte bedöms utgöra ett skäl för att socialtjänsten ska vara generellt undantagen från underrättelseskyldigheten så kan det i enskilda fall finnas särskilda skäl för att inte underrätta Skatteverket. Det kan exempelvis handla om situationer där den enskilde befinner sig under särskilt utsatta förhållanden och konsekvenserna för den enskilde kan bli väldigt allvarliga.

Bevisbörda och utredningsskyldighet

En utredning om ekonomiskt bistånd inleds på initiativ av den enskilde genom en ansökan om bistånd och genomförs av socialtjänsten med stöd av 11 kap. 1 § SoL. Det är den som ansöker om biståndet som har att lämna uppgifter och underlag som behövs för att socialtjänsten ska kunna utreda rätten till bistånd. Socialtjänsten ansvarar för att informera den som söker om bistånd vilka uppgifter som behöver lämnas samt att uppgifterna kan behöva kontrolleras för att undvika att bistånd utgår på felaktiga grunder. Det är ansvarig handläggare och beslutsfattare i ärendet som avgör om underlaget är tillräckligt för att kunna ligga till grund för ett beslut om bistånd. När det gäller bistånd

till hyreskostnad kan socialtjänsten till exempel begära att den enskilde visar ett hyreskontrakt för den aktuella bostaden och kvitto avseende inbetald hyra som underlag för bedömningen av rätten till bistånd för kostnaden. Om socialtjänsten skulle bedöma att uppgifterna behöver verifieras genom kontakt med till exempel hyresvärderna behöver den enskilde samtycka till att en sådan kontakt tas. Det har att göra med att uppgiften om att den enskilde ansökt om bistånd och är aktuell hos socialtjänsten omfattas av sekretess. För det fall den enskilde inte lämnar de uppgifter eller underlag som socialtjänsten har efterfrågat inom ramen för utredningen, eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter för att utreda förhållanden kan det leda till att ansökan avslås. Den enskilde bör dessförinnan ha fått information om att uppgifterna behövs för att ansökan ska kunna prövas och om de inte inkommer kan den enskilde inte anses ha bidragit till utredningen på sådant sätt att rätten till bistånd kan bedömas.

Praxis

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har inte prövat frågan om rätt till bistånd avseende hyreskostnader för lägenhet som hyrs ut i andra hand utan hyresvärdens godkännande. Däremot har rätten till bistånd för hyreskostnader för boende i kolonistuga, som inte var godkänd för permanentboende, prövats i RÅ 2009 ref. 9. HFD uttalade att permanentboende i kolonistugor i allmänhet inte är tillåtet enligt förutsättningarna för upplåtelse av kolonilott. Den som trots detta bor i en kolonistuga måste därför räkna med att detta boende förr eller senare måste upphöra. Ett bostadsbyte blir då nödvändigt. Även om boende i kolonistuga således inte kan ses som någon långsiktig lösning på ett bostadsproblem saknas dock stöd för att låta detta inverka på bedömningen av rätten till försörjningsstöd för boendekostnader under den aktuella tiden om förutsättningarna för rätt till bistånd i övrigt är uppfyllda. Den enskilde hade dessutom i vart fall haft rätt till en rimlig övergångstid för att anskaffa annan lämpligare bostad för sig och sina barn. Nämnden hade alltså inte rätt att helt vägra försörjningsstöd till boendekostnaden på den grunden att boendet i kolonistugan ansågs otillåtet. En sådan hantering av biståndsfrågan innebär att den enskilde försätts i en akut tvångssituation, vilket ter sig oförenligt med de grundläggande principerna i SoL.

Frågan om bistånd till hyreskostnad för lägenhet där det inte finns ett av hyresvärderna godkänt andrahandskontrakt har prövats av kammarrätterna med olika utgång. Kammarrätten i Stockholm har i dom den 19 februari 2019 i mål nr 5036-18 bedömt att bistånd till hyreskostnad inte skulle utgå när det inte fanns ett giltigt hyreskontrakt. Kammarrättens motivering till domen var att den enskilde är skyldig att lämna sådana uppgifter och biträda med sådan utredning att ett ställningstagande från socialnämndens sida av rätten till bistånd är möjligt. Av den som hyr en bostad i andra hand och vill ha bistånd till kostnad för boende bör i de flesta fall kunna krävas att han eller hon kan visa upp ett giltigt hyreskontrakt. I det aktuella fallet fanns ett andrahandshyreskontrakt som för att vara giltigt behövde vara godkänt av fastighetsägaren. Det var det inte och således ansåg kammarrätten att det i det här fallet inte fanns något hyresavtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen att utge bistånd för. Ordföranden i målet var skiljaktig och ansåg att bistånd skulle utgå för den hyra som andrahands- och förstahandshyresgästen kommit överens om då den i sig var skälig.

Kammarrätten i Stockholm har i dom den 24 mars 2021 i mål nr 5301-20 uttalat att det inte är inte tillåtet att hyra ut en lägenhet i andra hand utan hyresvärdens tillstånd. Socialnämnden har därför haft rätt att begära att den enskilde ger in ett

andrahandskontrakt som är godkänt av hyresvärden för att ha rätt till bistånd för boendekostnaden. Något godkänt andrahandskontrakt har dock inte getts in och den enskilde hade inte heller gjort vad som krävdes för att tillgodose sitt behov genom egen försörjning, eftersom Försäkringskassan har avslagit ansökan om bostadsbidrag då hen inte har gett in ett godkänt andrahandskontrakt till Försäkringskassan. Nämnden hade därför grund för att avslå ansökan om bistånd till boendekostnad.

Kammarrätten i Göteborg har i dom den 4 december 2020 i mål nr 4888-20 bedömt att socialnämnden inte haft rätt att avslå en ansökan om ekonomiskt bistånd till hyreskostnad enbart på den grunden att boende i andra hand utan godkännande är otillåtet. Enligt kammarrätten är uthyrning i andra hand av hyresrätter i allmänhet inte tillåtet utan hyresvärdens eller hyresnämndens godkännande. Den som trots detta bor i andra hand i en lägenhet måste därför räkna med att detta boende förr eller senare måste upphöra. Ett bostadsbyte blir då nödvändigt. Även om boende i andra hand utan sådant godkännande som krävs således inte kan ses som någon långsiktig lösning på ett bostadsproblem saknas dock stöd för att låta detta inverka på bedömningen av rätten till försörjningsstöd för den aktuella tiden om förutsättningarna för bistånd i övrigt är uppfyllda. Den enskilde har i vart fall haft rätt till en rimlig övergångstid för att anskaffa en annan lämpligare bostad (RÅ 2009 ref. 4). Det har inte ifrågasatts att den enskilde har haft den aktuella kostnaden eller att förutsättningarna för rätt till bistånd i övrigt är uppfyllda. Socialnämnden har därför inte rätt att helt vägra försörjningsstöd.

Kammarrätten i Göteborg har i dom den 27 maj 2021 i mål nr 6125-20 bedömt att ekonomiskt bistånd inte ska utgå till hyreskostnad för ett boende där den enskildes andrahandskontrakt var olovligt och därmed ogiltigt. Vid sådant förhållande kan det enligt kammarrättens mening inte åligga socialnämnden att genom ekonomiskt bistånd finansiera den andrahandshyra som framgår av kontraktet.

Socialstyrelsens handbok avseende ekonomiskt bistånd

Socialstyrelsen har i sin tidigare handbok från 2013 framhållit följande

” Om lägenheten hyrs i andra hand, bör nämnden godta den hyra som lägenhetsinnehavaren och andrahandshyresgästen har avtalat, under förutsättning att den är skälig. Socialtjänstens uppgift är att bedöma hyreskostnaden i sig tillsammans med behovet av bostad, och inte skäligheten av vad lägenhetsinnehavaren eventuellt tjänar på sin uthyrning. Därför ska förstahandshyresgästens hyresavtal eller kostnad inte utredas. Denna person har inte sökt bistånd och gett tillåtelse till att hans eller hennes förhållanden utreds.”¹

Sedan 2013 när handboken skrevs har nya regler i hyreslagen införts som bedöms påverka möjligheten, att inom ramen för bedömningen av skälig hyra, inhämta uppgifter som rör hyresförhållandet mellan förstahandshyresgästen och hyresvärden.

Socialstyrelsen skriver i den nya handboken följande:

”Uppgifter som behövs i utredningen ska i första hand komma från den sökande själv. En annan möjlighet att få en utgångspunkt för skälighetsbedömningen kan vara att socialtjänsten i samverkan med lokala hyresvärdar skaffar sig allmän kunskap om hyresnivåerna för olika lägenhetsstorlekar i olika områden inom bostadsbeståndet i kommunen. [...] I hyreslagen finns bestämmelser om vad som är en skälig kostnad vid

¹ Ekonomiskt bistånd, Handbok för socialtjänsten. Socialstyrelsen 2013.

andrahandsuthyrning. Enligt dessa bestämmelser ska hyran motsvara den hyra som förstahandshyresgästen ska betala enligt sitt hyreskontrakt, med ett eventuellt tillägg om högst 15 procent för bl.a. möbler och utrustning. Bestämmelserna om andrahandsuthyrning i hyreslagen avser att bekämpa hyresbostadsmarknadens problem med svarthandel med hyreskontrakt och annat missbruk av hyresrätter. När det gäller uthyrning av en bostad som uthyraren själv äger regleras detta i lagen om uthyrning av egen bostad (2012:978) även kallad privatuthyrningslagen.”²

Utredningsprinciper avseende hyreskostnader vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

Krav på uppvisade av godkänt andrahandskontrakt

Som ovan beskrivits är rättsläget osäkert avseende vilka krav som kan ställas på uppvisande av godkänt andrahandskontrakt. Det finns därför skäl att redogöra för två alternativa sätt att utforma riktlinjen i detta avseende. Alternativ A har samma formulering som i nu gällande riktlinje medan alternativ B innehåller ett krav på uppvisande av godkänt kontrakt (se punkten 1 i jämförelsetabellen i bilaga 4).

Alternativ A	Alternativ B
Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren (även om avsaknaden av ett godkännande i sig inte utesluter ett gynnande biståndsbeslut).	Socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.

Att låta ett godkänt andrahandskontrakt vara en förutsättning för rätten till bistånd är inte rättsligt prövat i högsta instans. Praxis från kammarrätterna skiljer sig åt. Ett uteblivet godkänt andrahandskontrakt kan dock påverka bedömningen av rätten till andra ersättningar, som till exempel bostadsbidrag. En förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd är att den enskilde uttömt sina möjligheter till andra ersättningar. Om den enskilde fått avslag på sin ansökan om bostadsbidrag på grund av att hen inte kunnat uppvisa ett godkänt andrahandskontrakt, kan det leda till att den enskilde inte anses ha gjort tillräckligt för att själv bidra till sin försörjning.

Bedömning av skälig hyra

Även om hyreslagens regler primärt reglerar förhållandet mellan förstahands- och andrahandshyresgästen bör reglerna om skälig hyra även kunna tillämpas av socialtjänsten vid bedömningen av vad som anses vara en skälig hyra i socialtjänstlagens mening. Det finns inte skäl för socialtjänsten att acceptera en högre hyra än vad förstahandshyresgästen har laglig rätt att ta ut.

En ny lydelse föreslås därför som innebär ett krav på att andrahandshyresgästen/den inneboende ska kunna visa förstahandshyresgästens hyra som ett led i bedömningen av skälig hyra (se punkten 4 i jämförelsetabellen i bilaga 4).

Den enskilde ska alltid visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta bör visas med ett skriftligt kontrakt mellan förstahandshyresgästen och den enskilde. (En

² Ekonomiskt bistånd, Handbok för socialtjänsten. Socialstyrelsen 2021

kontraktsmall ska vid behov tillhandahållas av socialtjänsten). För att bedöma hyrans skälighet ska hyresavi alltid uppvisas. Skälighetsbedömningen ska utgå från den faktiska hyran för lägenheten alternativt del av lägenhet plus ett tillägg på maximalt 15 procent i de fall lägenheten är möblerad. För bostadsrätter, se 4 § lag (2012:978) om uthyrning av privatbostad. Den enskilde har ansvar för att visa förstahandshyresgästens faktiska hyra genom att till exempel uppvisa en kopia på förstahandshyresgästens hyresavtal, hyresavi eller genom ett intyg från förstahandshyresvärd.

Det är inte alltid tillräckligt att fastighetsägaren godkänt en andrahandsuthyrning för att kunna bedöma hyrans skälighet. Hyrans skälighet kan till exempel visas genom att en kopia på förstahandshyresgästens hyresavtal lämnas in, något som i sig inte styrker att fastighetsägaren godkänt andrahandshyresavtalet.

Övriga ändringar och överväganden

En ny ingress föreslås som tillägg till utredningsprinciperna där den enskildes skyldighet att lämna de uppgifter och underlag som behövs för att socialtjänstens ska kunna utreda rätten till bistånd beskrivs.

Det är den som ansöker om biståndet som har ansvar för att lämna uppgifter och underlag som behövs för att socialtjänsten ska kunna utreda rätten till bistånd. Socialtjänsten ansvarar för att informera den som ansöker om bistånd vilka uppgifter som behöver lämnas för att ansökan ska kunna prövas samt att uppgifterna kan behöva kontrolleras. Om uppgifterna inte lämnas kan det leda till att ansökan avslås då den enskilde inte har bidragit till utredningen på sådant sätt att rätten till bistånd kan bedömas. Det är ansvarig handläggare och beslutsfattare i ärendet som avgör om underlaget är tillräckligt.

Ett nytt stycke föreslås som tillägg i direkt anslutning till principerna (punktlistan) som beskriver ekonomiskt bistånds funktion som yttersta skyddsnet samt att en individuell bedömning av den enskildes situation måste göras i varje enskilt fall.

Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skyddsnet för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd men det innebär inte att den ska vara kravlös. En individuell bedömning av den enskildes situation måste alltid göras vilket, i vissa undantagssituationer, kan leda till att ekonomiskt bistånd kan utgå även om samtliga underlag inte kan uppvisas.

Dessutom anpassas sista stycket i avsnittet för att överensstämma med de nya bestämmelserna i folkbokföringslagen om socialnämndens skyldighet att underrätta Skatteverket om oriktiga eller ofullständiga folkbokföringsuppgifter.

För det fall det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person är oriktig eller ofullständig ska socialtjänsten enligt 32 c § folkbokföringslagen (1991:749) underrätta Skatteverket om detta.

Inom ramen för arbetet med revideringen av riktlinjen har förutsättningarna avseende möjligheten att kontrollera om bistånd redan utgår för aktuell bostad utretts. Det är inte möjligt att via en sökning på en adress få fram uppgifter rörande hur många biståndsbeslut som berör en fastighet/bostad. För att se om ekonomiskt bistånd betalas ut

måste en slagning i socialregistret på de personer (personnummer) som är folkbokförda på adressen göras. Någon laglig grund för en sådan slagning i socialregistret finns inte eftersom några andra personer än den som sökt inte omfattas av ärendet. Stadsledningskontoret vill i sammanhanget framhålla att det ändå är möjligt att motverka att ekonomiskt bistånd utgår flera gånger för samma hyreskostnad genom kravet att socialtjänsten ska kontrollera folkbokföringen i samband med prövningen av rätten till bistånd. Vid en andrahandsuthyrning ska förstahandshyresgästen i normalfallet inte vara folkbokförd på adressen samtidigt som andrahandshyresgästen ska vara det. Vid inneboendeförhållanden där både förstahandshyresgästen och andrahandshyresgästen/erna i normalfallet ska vara folkbokförda på adressen måste biståndet till hyran anpassas utifrån hur stor del som tas i anspråk av var och en. Bor till exempel tre personer tillsammans och delar boendeytan lika mellan sig ska enbart ett bistånd motsvarande en tredjedel av hyreskostnaden beviljas till respektive sökande. Genom kontrollen i folkbokföringen kan socialtjänsten motverka att samma kostnad ersätts flera gånger. Den nya underrättelseskyldigheten för socialtjänsten vid misstanke om felaktigheter i folkbokföringen bidrar också till att felaktigheterna minskar.

Referensgrupp

I dialog med den fackliga referensgruppen lyfts fram att man anser förändringen av riktlinjen avseende lokala resor kommer innebära en att ökad arbetsbelastning för handläggarna genom ökade individuella bedömningar.

Stadsledningskontorets bedömning

Lokala resor och studier

Stadsledningskontoret bedömer att de föreslagna förändringarna av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd förtydligar kravställning på den enskilde och inriktningen för rätten till det ekonomiska biståndet.

De förändringar som föreslås står inte i konflikt med gällande lagstiftning utan snarare är en anpassning gällande lagstiftning och tillämpningar.

Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

Sedan de nu gällande utredningsprinciperna infördes i riktlinjen har antalet biståndsbeslut till hyra vid icke godkända andrahandskontrakt minskat med cirka 35 procent samtidigt som antalet biståndsbeslut till hyra vid godkända andrahandskontrakt ökat med cirka 15 procent. Antalet biståndsbeslut vid inneboendeförhållanden ligger kvar på en oförändrad nivå.³

De nya bestämmelserna i hyreslagen avser att bekämpa hyresbostadsmarknadens problem med svarthandel med hyreskontrakt och annat missbruk av hyresrätter som otillåten andrahandsuthyrning och överhyror för andrahandshyresgäster och inneboende.

Det förändrade rättsläget ger utrymme för ett förnyat ställningstagande till utredningsprincipernas utformning. Förnyad bedömning har gjorts avseende

- möjligheten att ställa krav på uppvisade av ett godkänt andrahandshyresavtal och

³ Jämförelse hela staden, månadsstatistik per den 31 mars 2018 och 30 april 2021.

- möjligheten att kräva att den som ansöker om ekonomiskt bistånd visar förstahandshyresgästens hyra.

Var gränsen går för vilka krav socialtjänsten kan ställa på den enskilde att inkomma med underlag till en utredning avseende ekonomiskt bistånd till hyra är inte klarlagd.

Rättsläget är oklart. Någon praxis från Högsta förvaltningsdomstolen finns inte och kammarrätterna har bedömt frågan på olika sätt. I det fall ett krav på uppvisade av ett godkänt andrahandskontrakt skulle införas i riktlinjen finns en viss risk för att riktlinjen kan komma att upphävas vid en laglighetsprövning. Dessutom skulle individuella avslagsbeslut, grundade på ett sådant krav, kunna komma att ändras av domstol vid en prövning av en enskilds rätt till bistånd till följd av att domstolen bedömer att kravet strider mot lag.

Även i den del som rör kravet att andrahandshyresgästen ska inkomma med underlag som visar förstahandshyresgästens hyra finns visst tolkningsutrymme, då hyreslagens nya bestämmelser i första hand avser att bekämpa hyresbostadsmarknadens problem medan ekonomiskt bistånd utgår utifrån socialtjänstlagens bestämmelser. Stadsledningskontoret gör dock bedömningen att reglerna om skälig hyra även kan tillämpas av socialtjänsten vid bedömningen av vad som anses vara en skälig hyra i socialtjänstlagens mening. Det finns inte skäl för socialtjänsten att acceptera en högre hyra än vad förstahandshyresgästen har laglig rätt att ta ut.

Mot bakgrund av det osäkra rättsläget bedömer stadsledningskontoret att nuvarande utformning av möjligheten till inhämtandet av godkänt kontrakt (alternativ A) fortsatt bör gälla. Det alternativet bedöms av stadsledningskontoret vara det juridiskt minst osäkra och innebär tillsammans med övriga föreslagna förändringar ändå ett förtydligande och en skärpning av nuvarande riktlinje.

Som beskrivits ovan (se bedömning ur social respektive ekonomisk dimension) drabbar en osäker bostadssituation i kombination med trångboddhet i synnerhet barnen. En skärpt riktlinje kan bidra till att otrygga boendeförhållanden minskar för vissa barn men skulle också i andra fall kunna leda till ökad otrygghet för barn och deras familjer. I de fall enskilda nekas ekonomiskt bistånd på grund av ett icke godkänt andrahandskontrakt kan socialtjänsten behöva bevilja annan typ av ersättning för boende. Hemlösa barnfamiljer som får stöd av socialtjänsten blir ofta placerade på olika typer av tillfälliga boenden och hushåll utan barn kan komma att beviljas medel för att tillfälligt lösa tak över huvudet för att undvika akut nöd. Kostnaderna för nödbistånd bedöms därför kunna komma att öka.

Stadsledningskontoret bedömer att en skärpning av riktlinjen kan leda till en ökad risk för otillåten påverkan och hot, vilket påverkar socialsekreterarnas arbetsmiljö och ger behov av ökat stöd i den nära arbetsledningen.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Revidering av Göteborgs stads riktlinje avseende individuellt ekonomiskt bistånd

§ 686, 0478/20

Beslut

Ärendet återremitteras i enlighet med yrkande från M, L och C:

Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden i syfte att motverka svarthandel med hyreskontrakt, otillåten andrahandsuthyrning och uttag av överhyror av andrahandshyresgäster och inneboende.

Tidigare behandling

Bordlagt den 17 juni 2020, § 563 och den 19 augusti 2020, § 635.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 16 mars 2020.

Yrkande från V och MP den 11 juni 2020.

Yrkande från SD den 11 juni 2020.

Återremissyrkande från D den 12 juni 2020.

Återremissyrkande från M, L och C samt särskilt yttrande från KD den 19 augusti 2020.

Återremissyrkande från S den 1 september 2020.

Yrkanden

Daniel Bernmar (V) yrkar att ärendet ska återremitteras i enlighet med yrkande från V och MP den 11 juni 2020.

Jonas Attenius (S) yrkar att ärendet ska återremitteras i enlighet med yrkande från S den 1 september 2020.

Martin Wannholt (D) yrkar i första hand att ärendet ska återremitteras i enlighet med yrkande från D den 12 juni 2020 och i andra hand att ärendet ska återremitteras i enlighet med yrkande från M, L och C den 19 augusti 2020.

Helene Odenjung (L) yrkar att ärendet ska återremitteras i enlighet med yrkande från M, L och C den 19 augusti 2020 och avslag på yrkande från V och MP den 11 juni 2020, yrkande från SD den 11 juni 2020, återremissyrkande från D den 12 juni 2020 och återremissyrkande från S den 1 september 2020.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkande från SD den 11 juni 2020.

Propositionsordning

Ordföranden Axel Josefson (M) ställer först propositioner på dels ärendets återremiss och dels ärendets avgörande idag och finner att kommunstyrelsen beslutat återremittera ärendet.

Ordföranden ställer herefter propositioner på återremissyrkandena och finner att kommunstyrelsen beslutat återremittera ärendet i enlighet med yrkande från M, L och C.

Protokollsanteckning

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 19 augusti 2020.

Reservation

Jörgen Fogelklou (SD) reserverar sig mot beslutet.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret – Återremiss

Dag för justering

2020-10-05

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Hemställan till kommunstyrelsen gällande översyn av riktlinjer för försörjningsstöd

§ 229, N137-0484/19

Beslut

1. Stadsdelsnämnden hemställer till kommunstyrelsen att initiera en översyn av Göteborgs stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd med av de exemplifieringar som framgår av förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning av ärendet

Stadens riktlinjer har på flera punkter en mer generös hållning än rättspraxis och Socialstyrelsens riktlinjer, något som försvårar arbetet med den enskildes eget ansvar. Det minimerar respektavståndet till "en normal låginkomsttagare i staden" och innebär i vissa stycken en särbehandling av vissa kommunmedlemmar.

Förvaltningens bedömning är att riktlinjerna ska ställas mot vad en kommuninvånare med låga inkomster och som ligger på gränsen till rätten för försörjningsstöd har för ekonomiska möjligheter.

Riktlinjerna kan också i vissa speciella fall leda till att bidragstagare, trots arbete och egen försörjning, ändå blir beroende att komplettering av försörjningsstöd när nedanstående riktlinjer tillämpas.

Handling

Stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 november 2019.

Yrkande från V, MP, FI och S daterat den 26 november 2019.

Yrkanden

Jennie Wadén (V) yrkar avslag på förvaltningens tjänsteutlåtande i enlighet med yrkandet från V, MP, FI och S.

Ordförande Kalle Bäck (KD) yrkar bifall till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkandena och finner att det egna förslaget bifallits.

Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd propositionsordning: "Ja-röst för bifall till Kalle Bäck (KD) yrkande. Nej-röst för bifall till Jennie Wadéns (V) yrkande"

För Ja-propositionen röstar Henrik Sjöstrand (M), Patrik Gustavsson (D), Birgitta Jakosjin (L), Lillemor Williamsson (D), Martina Lundqvist (SD) och ordförande Kalle Bäck (KD).

För Nej-propositionen röstar Jennie Wadén (V), Inger Blixt (S), Ingvar Andersson (MP), Eshag Kia (S) och Sara Malm (FI).

Med sex röster för ordförandes yrkande och fem röster för Jennie Wadéns (V) yrkande beslutar stadsdelsnämnden att bifalla ordförandes yrkande.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2019-12-03

Vid protokollet

Sekreterare

Niklas Hall

Ordförande

Kalle Bäck (KD)

Justerande

Jennie Wadén (V)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2019-11-01

Diarienummer N137-0484/19

Handläggare

Jörgen Larzon, Områdeschef IFO/FH

Telefon: 365 00 00

E-post: jorgen.larzon@vastra.goteborg.se

Hemställen till kommunstyrelsen gällande översyn av riktlinjer för försörjningsstöd

Förslag till beslut

I stadsdelsnämnden Västra Göteborg

1. Stadsdelsnämnden hemställer till kommunstyrelsen att initiera en översyn av Göteborgs stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd med av de exemplifieringar som framgår av förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Stadens riktlinjer har på flera punkter en mer generös hållning än rättspraxis och Socialstyrelsens riktlinjer något som försvårar arbetet med den enskildes eget ansvar. Det minimerar respektavståndet till "en normal låginkomsttagare i staden" och innebär i vissa stycken en särbehandling av vissa kommunmedlemmar.

Förvaltningens bedömning är att riktlinjerna ska ställas mot vad en kommuninvånare med låga inkomster och som ligger på gränsen till rätten för försörjningsstöd har för ekonomiska möjligheter.

Riktlinjerna kan också i vissa speciella fall leda till att bidragstagare, trots arbete och egen försörjning ändå blir beroende av komplettering av försörjningsstöd när nedanstående riktlinjer tillämpas.

Ekonomiska konsekvenser

Alla i tjänsteskrivelsen upptagna riktlinjer gör enligt förvaltningens bedömning det svårare för stadsdelen att uppnå budget i balans. Stadens resurstilldelning till stadsdelarnas försörjningsstöd har under flera år minskat. Strikt användande av dessa riktlinjer gör att stadsdelens kostnader fortsätter öka.

Barnperspektivet

En av förvaltningens viktigaste uppgifter är att ge stöd och hjälp för att personer i behov av försörjningsstöd ska kunna ta sig till egen försörjning med barnen i fokus. Detta sker utifrån individens möjligheter, behov och förutsättningar. Det är förvaltningens bedömning att upptagna riktlinjer leder till att likabehandlingsprincipen inte följs och förutsättningarna för alla kommuninvånare inte är desamma.

Mångfaldsperspektivet

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv

Jämställdhetsperspektivet

En av förvaltningens viktigaste uppgifter är att stötta och hjälpa de som är i behov av försörjningsstöd att kunna ta sig till egen försörjning. Detta sker utifrån individens möjligheter, behov och förutsättningar. Dock är förvaltningens bedömning att upptagna riktlinjer leder till att likabehandlingsprincipen inte följs och förutsättningarna för alla kommuninvånare inte är desamma.

Miljöperspektivet

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Omvärldsperspektivet

De i tjänsteskrivelsen upptagna riktlinjerna gör enligt förvaltningens bedömning det svårare i vissa fall att följa rättspraxis och även lagstiftning. Riktlinjerna leder till avsteg från likabehandlingsprincipen både gällande kommuninvånarna, samt mellan bidragstagarna.

Samverkan

Information har lämnats på sektorns LSG den 4 november 2019 samt information på FSG den 15 oktober 2019.

Ärendet

Stadsdelsnämnden hemställer till kommunstyrelsen att initiera en översyn av Göteborgs stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd med av nedanstående exemplifieringar.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Riktlinjerna grundas i lagstiftning, internationella, nationella, regionala överenskommelser och kommunala styrdokument.

Enligt riktlinjerna finns också koppling till andra styrande dokument, såsom Göteborgs Stads budget med dess prioritering av mål och inriktningar.

I vägledningen ”*Handläggning av individuellt ekonomiskt stöd samt behov av insatser enligt SoL*” framkommer

Att riktlinjerna och Vägledningen ska bidra till att beslut som fattas inom myndighetsutövningen för ekonomiskt bistånd i stadsdelarna, ska bli så lika som möjligt när förutsättningarna är lika.

Att riktlinjerna och Vägledningen ska tillämpas oavsett organisation när frågor om bistånd och insatser enligt SoL aktualiseras för personer som lever i ekonomiskt utsatta hushåll. Vägledningen ska ytterligare konkretisera arbetet med att handlägga individuellt ekonomiskt stöd i Göteborgs Stad.

Att lagen är överordnad riktlinjerna. En individuell bedömning ska alltid göras i enlighet med gällande lagstiftning och med riktlinjerna som stöd.

Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen beslutar om mål och riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd i Göteborgs Stad. Stadens budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar.

Göteborgs riktlinjer med tillhörande vägledning om ekonomiskt bistånd tar sin utgångspunkt i Socialstyrelsens publikation *Ekonomiskt bistånd, Handbok för socialtjänsten*.

Frågan

Stadens riktlinjer har på flera punkter en mer generös hållning än rättspraxis och Socialstyrelsens riktlinjer vilket försvårar arbetet med den enskildes eget ansvar, minimerar respektavståndet till ”en normal låginkomsttagare i staden” samt i vissa stycken också innebär en särbehandling av vissa kommunmedlemmar.

Enligt 2 kap. 2 § KL ska kommuner och landsting behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Likställighetsprincipen innebär att det inte är tillåtet för kommuner och landsting att särbehandla kommunmedlemmar eller grupper av kommunmedlemmar på annat än objektiv grund, utan att ha stöd i speciallag. Exempel på sådana speciallagar som avses i 2 kap. 1 och 2 §§ KL är SoL och LSS.

Förvaltningens bedömning är att riktlinjerna ska ställas mot vad en kommuninvånare med låga inkomster och som ligger på gränsen till rätten för försörjningsstöd har för ekonomiska möjligheter att kunna tillgodogöra sig nedanstående.

Riktlinjerna kan också i vissa speciella fall leda till att bidragstagare, trots arbete och egen försörjning ändå blir beroende att komplettering av försörjningsstöd när nedanstående riktlinjer tillämpas. Nedan ges tre exempel som förvaltningen vill lyfta fram.

Lokala resor och arbetsresor

Göteborgs Stads riktlinje lyder

"I Göteborg är biståndsnormen vad gäller lokala resor något mer generös än en strikt tillämpning av Socialtjänstlagen. I lagen nämns arbetsresor men i Göteborg har kommunstyrelsen angivit att:

"Bistånd till kostnaden till lokala resor med ett periodkort (Kommunladdning Göteborg 30 dagar) per månad kan i de flesta fall anses vara nödvändigt för att den enskilde skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå". Vuxna sökande beviljas kostnad för månadsladdning avseende lokala resor inom ramen för försörjningsstödet. Den faktiska kostnaden för arbetsresor till och från arbetsplatsen med kollektiv trafik beviljas".

Förvaltningen bedömer inte att det enligt rättspraxis finns stöd för att i alla förekommande biståndsärenden inkludera ett månadskort som medger helt fria resor inom kommunen, utan det kan/skall istället vara föremål för en individuell prövning. De som har behov av månadskort för att kunna ta sig till och från arbete, eller är i sådant behov av ett månadskort, ska efter bedömning beviljas detta. De som inte har ett behov som tvingar dem till regelbundna resor dagligen ska kunna beviljas bistånd efter behov. Tex kan det räcka med ett månadskort till en familj där bägge är arbetslösa, eller en viss summa per månad. Att alltid bevilja månadskort till vuxna är kostnadsdrivande och i vissa fall onödigt då de inte alltid används i den utsträckningen så att det täcker kostnaden för månadskortet. Detta ska ställas om vad tex egenförsörjande sjukskrivna, pensionärer, eller arbetslösa har råd med.

Ungdomars arbetsinkomster

Göteborgs Stads riktlinje lyder

"Inkomster av tjänst eller praktikplats för hemmavarande barn under 18 år, eller ungdom (under 21 år) som fortfarande är inskriven på gymnasieskola, ska inte medräknas som inkomst vid beräkning av ekonomiskt bistånd till familjen, oaktat den summa som den unge erhåller i lön."

Utdrag ur Socialstyrelsens publikation Ekonomiskt bistånd, Handbok för socialtjänsten lyder enligt nedan.

"Barn och skolungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd får behålla en del av sina inkomster från eget arbete utan att det påverkar föräldrarnas rätt till bistånd för barnet eller skolungdomen.

Hemmavarande barn och skolungdomar under 21 års ålder kan ha inkomster upp till ett prisbasbelopp utan att de beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd, vilket framgår av 4 kap. 1 a § SoL. Inkomster över ett prisbasbelopp får räknas av på samma sätt som vid inkomster av kapital och tillgångar."

Enligt Socialstyrelsens handbok rekommenderas att den unge som lever i ett hushåll som uppbär försörjningsstöd kan tjäna upp till ett basbelopp per år innan det skall reducera dennes norm. I stadens riktlinjer finns ingen sådan gräns. Det finns flera exempel på när unga tjänat betydligt mer än denna basbeloppsgräns utan att biståndet kunnat reduceras. Förvaltningens bedömning är att rättspraxis och lagstiftning bör följas, detta inte minst

med beaktande av likställighetsprincipen där alla bidragstagare bör behandlas lika. Ungdomar ska uppmuntras till att arbeta i den mån det är möjligt för dem. Detta inte minst som en förberedelse för arbetsmarknaden. Om arbetsinkomsten överskrider ett basbelopp (fn 46 500) bör en den unges inkomst inkluderas vid normberäkning. Detta ska jämföras med att riksnormen för ett ensamhushåll inklusive gemensamma hushållskostnader är 48.960 kr per år, vilket innebär att en driven och aktiv ungdom även med en begränsning till ett basbelopp ändå får behålla en anseelig summa.

Bistånd till studerande

Göteborgs Stads riktlinje lyder

”För Göteborgs Stad gäller särskilda riktlinjer kring möjligheterna för långtidsberoende personer (mer än 12 månader) att studera även på gymnasienivå, t.ex. för att komplettera sina ofullständiga gymnasiebetyg. I syfte att motverka fortsatt långvarigt bidragsberoende har kommunstyrelsen antagit särskilda riktlinjer som reglerar rätten att komplettera sin grundutbildning, samtidigt som man uppbär ekonomiskt bistånd. Sådan komplettering är också möjlig på gymnasienivå och innebär därmed en mer generös hållning än vad en strikt tillämpning av SoL medger.”

Utdrag ur Socialstyrelsens publikation Ekonomiskt bistånd, Handbok för socialtjänsten lyder enligt nedan.

”Vuxna studerande kan bara i undantagsfall anses vara berättigade till bistånd för sin försörjning. Vuxna studerande bör i regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna. En vuxen studerande bör dock kunna ges ekonomiskt bistånd t.ex.

- *om han eller hon aktivt har sökt feriearbete men inte fått något,*
- *om han eller hon har fått ett feriearbete men får vänta på första löneutbetalningen,*
- *i akuta nödsituationer även under pågående termin eller*
- *om han eller hon deltar i grundläggande svenskundervisning för invandrare och behovet inte kan tillgodoses genom deltidsarbete. I regel bör krav inte ställas på heltidsarbete samtidigt med studierna.*

Staden ger möjlighet att studera på gymnasienivå med bibehållet försörjningsstöd. Denna riktlinje tillkom för att öka incitamenten att de som levt på försörjningsstöd mer än 12 månader ska börja studera även på gymnasienivå utan att behöva ta studielån. En av förvaltningens viktigaste uppgifter är att ge stöd till egenförsörjning. Förvaltningens bedömning att riktlinjen leder till att likabehandlingsprincipen inte följs och förutsättningarna för alla kommuninvånare inte är desamma. Det finns ingen rättspraxis eller lagstiftning som ger rätt till försörjningsstöd under studier på gymnasium för vuxna utan avser endast grundskolestudier.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att riktlinjerna ska ställas mot vad en kommuninvånare med låga inkomster och som ligger på gränsen till rätten för försörjningsstöd har för ekonomiska möjligheter att kunna tillgodogöra sig ovanstående.

Riktlinjerna kan också i vissa speciella fall leda till att bidragstagare, trots arbete och egen försörjning blir beroende att komplettering av försörjningsstöd när ovanstående riktlinjer tillämpas.

Alla ovanstående upptagna riktlinjer gör enligt förvaltningens bedömning det svårare för stadsdelen att uppnå budget i balans. Strikt användande av dessa riktlinjer gör att

stadsdelens kostnader fortsätter öka. I vissa fall följs inte rättspraxis och även lagstiftning som leder till avsteg från likabehandlingsprincipen både gällande kommuninvånarna, samt mellan bidragstagarna.

Förvaltningens rekommendation är att stadens riktlinjer för försörjningsstöd ses över utifrån perspektiven likabehandling, rättssäkerhet grundat på individuella bedömningar.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen

Christina Alvelin
Förvaltningsdirektör

Ingvor Gunnarsson
Sektorschef

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(CSG)

Protokoll 10/20
Sammanträdesdatum
2020-05-14

Dnr 0284/20

Utdrag ur protokoll

5b) Riktlinje ekonomiskt bistånd (dnr 0478/20) Handling utsänd 200507

Kaj Larsson gör en dragning om sitt ärende. Kaj påtalar att han har haft en dialog med samtliga berörda förvaltningar, och de förändringar som föreslås är inom lagen.

- Vision för fram att det är svårt för socialsekreterarna att hantera detta i och med barnkonventionen och att barn ska kunna komma till tals när det gäller ekonomiskt bistånd.
- Vision ger exempel på att borttag av kontoladdning på Västtrafik blir svårt för barnfamiljer. Kaj svarar att detta är en politisk inriktning och att det är upp till verksamheten att göra en bedömning
- Vision ställer sig frågande till hur man kan göra en generell riktlinje i frågan om ekonomiskt bistånd.

Samverkan är därmed fullgjord i enighet

.....
Eva Hessman, Arbetsgivaren

.....
Sandy Westergren, Kommunal

.....
Caroline Söderlind Löfdahl, Saco

.....
Anne Häggendal, TCO

Jämförelsetabell avseende formulering av utredningsprinciper gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

Jämförelsetabell över nuvarande lydelse samt de två alternativen avseende utredningsprinciper gällande hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden.

<i>Nuvarande lydelse</i>	<i>Förslag till ny lydelse, alternativ A</i>	<i>Förslag till ny lydelse, alternativ B</i>
1. Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren (även om avsaknaden av ett godkännande i sig inte utesluter ett gynnande biståndsbeslut).	1. Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren (även om avsaknaden av ett godkännande i sig inte utesluter ett gynnande biståndsbeslut).	1. Socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.
2. Klienten ska informeras om att andrahandsuthyrning utan godkännande från fastighetsägaren är otryggt och kan upphöra utan förvarning. Klienten bör därför aktivt söka finna annat boende. Informationen ska också klargöra att en sådan förändrad boendesituation kräver ett nytt ställningstagande till om rätt till bistånd till boende kvarstår.	2. (Texten har flyttats till stycket ovanför utredningsprinciperna)	2. Samma lydelse som alternativ A.
3. Klienten ska i normalfallet vara folkbokförd på adressen (lägenheten) men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Handläggaren bör uppmana den enskilde att folkbokföra sig och sin familj där de bor.	3. Den enskilde ska i normalfallet vara folkbokförd på adressen (lägenheten) men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Handläggaren ska uppmana den enskilde att folkbokföra sig och sin familj där de bor. Socialtjänsten ska kontrollera antalet personer folkbokförda på adressen/lägenheten.	3. Samma lydelse som alternativ A.
4. Den enskilde ska tydligt visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta kan till exempel visas med ett skriftligt kontrakt mellan hyresvärden och klienten. (En kontraktsmall ska kunna tillhandahållas av socialtjänsten). Uppvisande av hyresavi rekommenderas.	4. Den enskilde ska alltid visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta bör visas med ett skriftligt kontrakt mellan förstahandshyresgästen och den enskilde. (En kontraktsmall ska vid behov tillhandahållas av socialtjänsten). För att bedöma hyrans skälighet ska hyresavi alltid uppvisas. Skälighetsbedömningen ska utgå från den faktiska hyran för lägenheten alternativt del av lägenhet plus ett tillägg på	4. Samma lydelse som alternativ A.

	<p><i>maximalt 15 procent i de fall lägenheten är möblerad. För bostadsrätter, se 4 § lag (2012:978) om uthyrning av privatbostad. Den enskilde har ansvar för att visa förstahandshyresgästens faktiska hyra genom att till exempel uppvisa en kopia på förstahandshyresgästens hyresavtal, hyresavi eller genom ett intyg från förstahandshyresgästens hyresvärd.</i></p>	
5. Socialtjänsten ska kontrollera antalet personer folkbokförda på adressen/lägenheten	5. (flyttad till punkten 3 ovan)	5. Samma lydelse som alternativ A.
<p>6. Om risk för bidragsbrott upptäcks inträder en utökad utredningsskyldighet för socialtjänsten. Om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet, som påverkar rätten till bistånd, bör utredningen kompletteras med hembesök i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Samtycke ska inhämtas från klienten om att göra hembesök. Genom ett hembesök kan flera oklarheter komma att redas ut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyrans skälighet kan bedömas säkrare. • Hur stor del av lägenheten avser hyran? • Antalet boende i lägenheten kan klargöras och hur många som är folkbokförda där? • Bedöms klienten vara utsatt för oacceptabla boendevillkor? I sådana situationer bör utredaren beakta socialtjänstens yttersta ansvar att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. 	<p>6. Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet <i>eller hyrans skälighet</i>, som påverkar rätten till bistånd, bör utredningen kompletteras med <i>ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Samtycke ska inhämtas från den enskilde. Kontrollen kan till exempel bestå av ett hembesök där flera oklarheter kan komma att redas ut</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyrans skälighet kan bedömas säkrare. • Hur stor del av lägenheten avser hyran? • Antalet boende i lägenheten kan klargöras och hur många som är folkbokförda där? • Bedöms <i>den enskilde</i> vara utsatt för oacceptabla boendevillkor? I sådana situationer bör utredaren beakta socialtjänstens yttersta ansvar att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. 	6. Samma lydelse som alternativ A.

Göteborgs
Stad

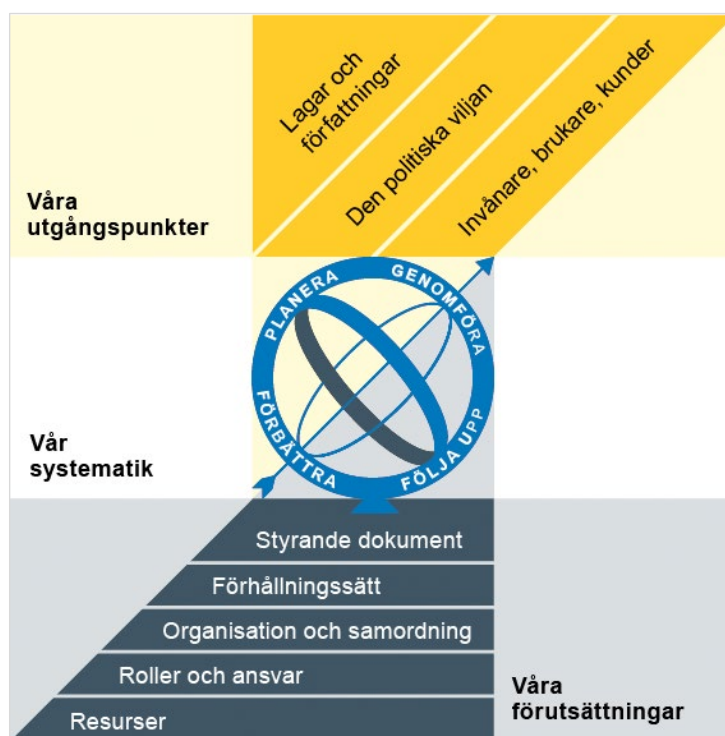
Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd

Reglerande styrande dokument

Policy
► **Riktlinje**
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

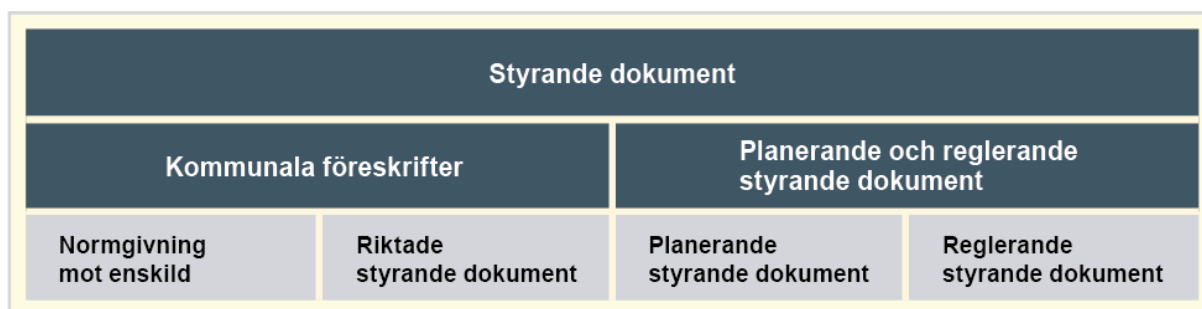

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Samtliga stadsdelar och social resursförvaltning	Diarienummer: 1302/17	Datum och paragraf för beslutet: 2018-09-13 §23
Dokumentsort: Riktlinje	Giltighetstid: Tillsvidare	Senast reviderad: 2019-05-23 §23	Dokumentansvarig: Avdelningschef, välfärd och utbildning, IFO-FH
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna riktlinje	4
Vem omfattas av riktlinjen	4
Bakgrund	4
Lagbestämmelser	4
Nationella föreskrifter och vägledningar	4
Koppling till andra styrande dokument	5
Riktlinje	6
Riksnorm	6
Målgrupp	6
Självförsörjning	6
Bistånd till hyreskostnader	7
Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning utan hyresvärdens medgivande samt vid inneboendeförhållanden	7
Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser	8
Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser	9
Bistånd till studerande	9
Bistånd till resor	9
Högtider, utökat försörjningsstöd	9
Barnets perspektiv	10
Agerande vid risk för missförhållanden	10
Jämställdhet	10
Brottsutsatta	10
EU/ESS-medborgare	11
Nordiska medborgare	11
Övriga EU-medborgare	11
Papperslösa	11

Beslutsordning och organisering	12
Delegationsordning	12
Stadsledningskontor	12
Stadsdelsnämnder	12
Vistelseort, bosättningskommun och särskilda regler.....	12

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Göteborgs Stads inriktning gällande ekonomiskt bistånd preciseras i denna riktlinje. Riktlinjerna grundas i gällande lagstiftning samt beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelse.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller till vidare för ansvariga nämnder i Göteborgs stad och deras respektive förvaltningar.

Bakgrund

Riktlinjen grundas i lagstiftning, internationella, nationella och regionala överenskommelser och kommunala styrdokument. Stadens gemensamma processer, den kommunala delegationsordningen samt stadens organisering är ett stöd i arbetet med riktlinjen.

Lagbestämmelser

Riktlinjerna utgår främst från Socialtjänstlagen (2001:453), SoL och Förvaltningslagen (1986:223), FL

Verksamheterna ska bygga sina beslut på rättspraxis genom att följa förvaltningsdomstolarnas avgöranden. Det är främst domar från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) som är vägledande. Om det saknas domslut från Högsta förvaltningsdomstolen avseende en fråga kan Kamrarrättsdomar ge viss vägledning.

Nationella föreskrifter och vägledningar

Riktlinjerna anknuter till FN:s konvention om mänskliga rättigheter och FN:s barnkonvention.

Principen om alla människors lika värde och lika rättigheter är utgångspunkten för svensk politik inom socialtjänstområdet.

Socialstyrelsen utfärdar Allmänna råd och föreskrifter som publiceras i SOSFS, socialstyrelsens författningssamling. Socialstyrelsen utfärdar också meddelandeblad för att redovisa sin uppfattning i vissa frågor. www.socialstyrelsen.se

Svenska Kommunförbundet publicerar regelbundet cirkulär om nyheter och sina tolkningar i olika frågor. www.skl.se

Koppling till andra styrande dokument

Göteborgs Stads budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Prioritering av mål och områden för uppföljning sker i fullmäktiges årliga budgetbeslut.

Riktlinjens innehåll konkretiseras i ett dokument ”*Handläggning av individuellt ekonomiskt stöd samt behov av insatser enligt SoL – Anvisning*” som ska vara ett stöd i arbetet med den myndighetsutövning som syftar till att ge ekonomiskt bistånd till personer/hushåll i Göteborgs Stad.

Riktlinje

Riksnorm

Göteborgs Stad tillämpar den s.k. riksnormen som det stadgas om i 4 kap. 3 § SoL, enligt ett årligt beslut av kommunstyrelsen. Riksnormen grundar sig bland annat på pris- och konsumtionsundersökningar och nivån på normen bestäms av regeringen inför varje kalenderår. Stadsledningskontoret ansvarar för att information om den årliga förändringen i riksnormen meddelas berörda förvaltningar så snart beslut har fattats. Socialtjänsten bör beakta att riksnormen är beräknad utifrån försörjningsstödets tänkta roll som kortvarig lösning vid tillfälliga försörjningsproblem samt att nivåerna i normen i vissa fall understiger Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga kostnader.

Målgrupp

Målgruppen för riktlinjen är personer/hushåll som enligt Socialtjänstlagen: ”...inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt”. De har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Lag (2010:52). Det finns ett dubbelt uppdrag för socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd:

1. Huvuduppgiften är att stödja den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan ekonomiskt bistånd – hjälp till självförsörjning
2. I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde under vissa förutsättningar och efter individuell behovsprövning rätt till ekonomiskt bistånd - hjälp till försörjning. (Socialstyrelsen)

Självförsörjning

I Göteborgs Stad är motprestation för den som uppbär försörjningsstöd en självklarhet. En motprestation byggd på individens förutsättningar och som ett tydligt stöd till egen försörjning.

Socialtjänsten ska bidra till att individen hittar långsiktiga lösningar på sina (försörjnings) problem. I många fall är det rimliga slutmålet förvärvsarbete. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete. Socialtjänstens insatser måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till rehabiliteringsinsatser, sjukersättning och andra ersättningar.

Arbetslinjen gäller och innebär en uttalad ömsesidighet, där den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. De krav som ställs på individen måste dock alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar att nå målet egen försörjning. Arbetet ska präglas av en helhetssyn på individens och familjens situation. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att få stöd för att förändra sin situation.

Bistånd till hyreskostnader

Kommunstyrelsen fastställer årligen riktvärden för hur hög hyra som ett hushåll kan få beviljat genom ekonomiskt bistånd. Hyresnormen i Göteborg utgår ifrån Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Det är de genomsnittliga hyrorna för Storgöteborg som utgör de giltiga riktvärdena.

Socialstyrelsens riktlinjer för boendekostnader tar sikte på vad en låginkomsttagare på orten kan anses kunna klara i hyra.

Hyresmarknaden i Göteborg präglas i hög grad av bostadsbrist, vilket på senare år har lett till att många människor tvingas hyra bostad i andra/tredje hand eller vara inneboende. För socialtjänsten innebär den uppkomna situationen att biståndsbedömningarna kring olika former av boenden har blivit mer komplicerade. Många hushåll riskerar att utnyttjas på en bostadsmarknad där bostadsbrist råder och det går inte att utesluta att oegentligheter sker. Därför ska socialtjänstens utredningsskyldighet gällande bistånd till hyror präglas av ett aktivt förhållningssätt som ger underlag för korrekta och väl underbyggda myndighetsbeslut.

Socialtjänstens arbetssätt ska inte uppfattas bidra till en legitimering av mycket otrygga hyresförhållanden för de människor vi är till för. Detta förhållningssätt ska gälla oavsett om det är fråga om förstahands- eller andrahandsboenden. Ökningen av antalet andrahands- och inneboendeförhyrningar gör det dock angeläget att uppmärksamma dessa förhållanden särskilt.

Socialtjänsten ska genom myndighetsutövningen motverka att

- oskäligt höga andrahandshyror betalas
- bistånd utgår för samma hyra flera gånger
- oklarhet består om hur många som verkligen bor i en lägenhet, vid en prövning av rätten till bistånd
- biståndet understöder olagliga hyresrelationer

Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning utan hyresvärdens medgivande samt vid inneboendeförhållanden

Genom ett aktivt ledningsstöd ska följande förhållningssätt och utredningsprinciper upprätthållas vid ärendehantering av andrahandsuthyrning:

- Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren (även om avsaknaden av ett godkännande i sig inte utesluter ett gynnande biståndsbeslut).
- Klienten ska informeras om att andrahandsuthyrning utan godkännande från fastighetsägaren är otryggt och kan upphöra utan förvarning. Klienten bör därför aktivt söka finna annat boende. Informationen ska också klargöra att en sådan förändrad boendesituation kräver ett nytt ställningstagande till om rätt till bistånd till boende kvarstår.

- Klienten ska i normalfallet vara folkbokförd på adressen (lägenheten) men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Handläggaren bör uppmana den enskilde att folkbokföra sig och sin familj där de bor.
- Den enskilde ska tydligt visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta kan t.ex. visas med ett skriftligt kontrakt mellan hyresvärden och klienten. (En kontraktsmall ska kunna tillhandahållas av socialtjänsten). Uppvisande av hyresavi rekommenderas.
- Socialtjänsten ska kontrollera antalet personer folkbokförda på adressen/lägenheten.
- Om risk för bidragsbrott upptäcks inträder en utökad utredningsskyldighet för socialtjänsten. Om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet, som påverkar rätten till bistånd, bör utredningen kompletteras med hembesök i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Samtycke ska inhämtas från klienten om att göra hembesök.

Genom ett hembesök kan flera oklarheter komma att redas ut:

- Hyrans skälighet kan bedömas säkrare.
- Hur stor del av lägenheten avser hyran?
- Antalet boende i lägenheten kan klargöras och hur många som är folkbokförda där?
- Bedöms klienten vara utsatt för oacceptabla boendevillkor? I sådana situationer bör utredaren beakta socialtjänstens yttersta ansvar att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Även om boendesituationen inte motiverar att ekonomiskt bistånd beviljas i ett längre tidsperspektiv, t.ex. på grund av att hyran bedöms vara oskäligt hög, ska klienten ges skäligt rådrum att förändra sin boendesituation.

På motsvarande sätt ska inneboendeförhållanden utredas och granskas. I dessa fall ska även förstahandshyresgästen, i normalfallet, vara folkbokförd på lägenheten.

Till följd av sekretess undantas socialtjänsten från skyldigheten att lämna uppgifter till Skatteverket om exempelvis felaktig folkbokföring. Socialtjänsten ska dock i dialog med t.ex. Skatteverket samverka för att finna former för att öka antalet korrekta folkbokföringar.

Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser

Det är angeläget att socialtjänsten kan erbjuda lämpliga insatser till arbetslösa personer för att underlätta återinträdet på arbetsmarknaden. Beslut om arbetsfrämjande insatser fattas enligt 4 kap. 4 § SoL och innefattar möjligheten att anvisa lämpliga stöd och kompetenshöjande insatser, såsom praktik och tidsbegränsade anställningar. Möjligheten att få och behålla ett arbete stärks av att arbetsmarknadsinsatser kan samordnas med utbildningsinsatser. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

(NAV) har uppdraget att samordna de arbetsfrämjande insatserna till personer som är arbetslösa och dessutom beroende av ekonomiskt bistånd. Nämnden kommer successivt att etablera Kompetenscenter i fyra olika delar av staden, dit socialtjänsten kan remittera personer som inte kan få arbetsmarknadspolitiska program från Arbetsförmedlingen.

Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser.

Bistånd ska alltid anpassas till den enskildes förutsättningar och behov. Alla människor har inte förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete varför olika former av rehabiliterande insatser bör finnas tillgängliga för att bidra till att människor återvinner sin arbetsförmåga. Arbetslivsinriktad rehabilitering är ett gemensamt uppdrag till de samverkande myndigheterna arbetsförmedlingen, försäkringskassan, landstinget och kommunen. Försäkringskassan har ett samordnande uppdrag för enskilda personers rätt till rehabiliterande insatser. Samordningsförbunden i Göteborg är också viktiga parter för att utveckla metoder och insatser som rör rehabilitering.

Bistånd till studerande

Vuxna studerande bör i regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna. För Göteborgs stad gäller dock särskilda riktlinjer kring möjligheterna för långtidsberoende personer (mer än 12 månader) att studera även på gymnasienivå, t.ex. för att komplettera sina ofullständiga gymnasiebetyg. Ett biståndsbeslut som avser studier på gymnasienivå ska fattas utifrån en individuell prövning och med stöd av 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver nämnden skyldighet. Bland de personer som är beroende av bidrag till sin försörjning är det vanligt att utbildningsnivån är låg. Kraven på kompetens bland dem som ska konkurrera på arbetsmarknaden ökar stadigt och påverkar vilka insatser som är möjliga och lämpliga för socialtjänstens klienter. Det är socialtjänstens uppgift att vid behov motivera den enskilde till att komplettera sin grundutbildning. Även om det är möjligt att ansöka om statliga studiemedel redan på grundnivå, ska ingen behöva skuldsätta sig för att tillgodogöra sig grundskolekompetens. Reglerna kring studiebidrag gör att socialtjänsten inte bör ställa krav på att i första hand ansöka om detta bidrag på grundskolenivå.

Bistånd till resor

I Göteborg är biståndsnormen vad gäller lokala resor något mer generös än en strikt tillämpning av Socialtjänstlagen. I lagen nämns arbetsresor men i Göteborg har kommunstyrelsen angivit att: ”Bistånd till kostnaden till lokala resor med ett periodkort (Kommunladdning Göteborg 30 dagar) per månad kan i de flesta fall anses vara nödvändigt för att den enskilde skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå”.

Högtider, utökat försörjningsstöd

I Göteborg ska det vara möjligt att ge utökat bistånd till långtidsberoende barnfamiljer i samband med vissa högtider. Hushåll med barn, som uppburit ekonomiskt bistånd under minst 10 månader, har rätt till utökat försörjningsstöd under motsvarande två (2) valfria högtidsdagar under en 12-månaders period. Under dessa dagar fördubblas dagsnormen enligt riksnormen för respektive hushåll.

Barnets perspektiv

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i gällande lagstiftning och i FN:s barnkonvention. Sverige har ratificerat Barnkonventionen och den är inskriven i SoL och LSS. Barns bästa ska tillgodoses och barn har rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Barnombudsmannens hemsida: www.bo.se. Vid utredningar som rör barn ska barnets behov vara utgångspunkten vid prövning av vad som är barnets bästa. En kartläggning av barnets situation ska göras. Principen om barnets bästa kan inte användas för att frångå gällande lag men när det finns utrymme för olika tolkningar eller bedömningar kan principen användas för att välja den för barnet mest fördelaktiga lösningen. En analys av såväl positiva som negativa konsekvenser av ett beslut bör redovisas. Om ett beslut fattas där andra intressen än barnets bästa har vägt tyngre ska detta motiveras. Barnets vilja ska synliggöras och utgöra del av beslutsunderlaget. Barnet har rätt att få uttrycka sin vilja och har samtidigt rätt att slippa ta ansvar för svåra beslut. Det gäller barn som är berörda av bistånd och insatser inom socialtjänst- och funktionshinderområdet.

Agerande vid risk för missförhållanden

I 14 kap 1 § SoL framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Skyldigheten gäller alla anställda hos sådana myndigheter. Det är angeläget att socialtjänstens olika funktioner agerar samfällt när det kommit till socialnämndens kännedom att ett barn riskerar att fara illa. Oavsett var i organisationen kunskapen uppstår att ett barn riskerar att fara illa föreligger ett ansvar att agera aktivt och tillse att socialnämnden ingriper till barns skydd.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kapitlet 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas jämlikhet i levnadsvillkor. Män och kvinnor ska likställas och ha samma levnadsvillkor. Jämställdhetsperspektivet ska därmed ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom varje socialtjänstverksamhet.

Brottsutsatta

I socialtjänstlagens 5 kapitel 11 § har brottsoffer getts ett särskilt lagrum. Paragrafen skärptes ytterligare både 2007 och 2012, vilket är angeläget att uppmärksamma: ”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp”. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot

närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Dessa förändringar innebär en ambitionshöjning i lagstiftningen för att stärka socialtjänstens stöd. Det bör uppmärksammas att stöd till brottsoffer inte enbart omfattar kvinnor och barn. I vissa komplicerade situationer är det nödvändigt att nära samverka med polis och andra myndigheter samt att inhämta konsultativt stöd från juridisk kompetens. Se Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014 – 2018 (Se styrande dokument www.bo.se). Som ytterligare resurser kan nämnas Stödcentrum för brottsutsatta, Barnhus och Projekt Utväg - verksamheter som drivs av social resursnämnd.

EU/ESS-medborgare

Nordiska medborgare

Nordiska medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen. Detta följer av den Nordiska konventionen (Lag om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (1995:479)). Det är medborgarskapet som ger rätten till likabehandling. En icke-nordisk familjemedlem ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare, se nedan.

Övriga EU-medborgare

EU-medborgare och deras familjemedlemmar ska behandlas som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen, om de har uppehållsrätt. Under de första tre månaderna har EU-medborgaren och dennes familjemedlemmar en ovillkorlig uppehållsrätt men förväntas under denna tid klara sin egen försörjning. Därefter åligger det socialtjänsten att självständigt bedöma om en person har uppehållsrätt vid tidpunkten för ansökan om ekonomiskt bistånd. Uppehållsrätten prövas främst utifrån 3 a kap. i utlänningslagen (2005:716) och 3 a kap. i utlänningsförordningen (2006:97). Om en person har uppehållsrätt ska socialtjänstlagen tillämpas fullt ut, dvs. principen om likabehandling gäller. Därvid ska en bedömning göras av om Göteborg är vistelse- eller bosättningskommun enligt 2 a kap SoL. I övrigt ska samma krav ställas som gäller för svenska medborgare eller andra personer bosatta i staden. Saknar personen uppehållsrätt ska han eller hon bedömas efter samma principer som papperslös, se nedan.

Papperslösa

Med papperslös avses en person som befinner sig i Sverige utan nödvändiga tillstånd och således inte kan anses bosatt i landet. Det kan t.ex. röra sig om personer som inte har sökt något uppehållstillstånd eller vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar som saknar uppehållsrätt efter tre månaders vistelse i landet. Socialtjänstens ansvar för papperslösa personer är begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nödbistånd) utifrån kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL för de som vistas i kommunen. Till gruppen papperslösa räknas inte personer som fått ett slutligt avslagsbeslut på sin asylansökan och håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Dessa omfattas av Lag

(1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) och saknar därför rätt till ekonomiskt bistånd med stöd av socialtjänstlagens 4 kap. 1 §, för motsvarande biståndsbehov. Detta gäller även om inga medel i praktiken betalas ut med stöd av LMA. Nödbistånd i akuta situationer för denna grupp kan istället prövas enligt 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver kommunens skyldigheter.

Beslutsordning och organisering

Delegationsordning

Kommunalrättslig delegering innebär att en nämnd överför självständig beslutanderätt till en förtroendevald eller tjänsteman. Delegering innebär överlåtande av en beslutsfunktion, vilket betyder att delegaten – den som fått rätten att fatta ett visst beslut – inträder i nämndens ställe. Beslutet ska kunna överklagas antingen genom laglighetsprövning eller förvaltningsbesvär. Även rätten att avge yttranden behöver delegeras, trots att yttranden normalt inte kan överklagas. Den som fattar ett beslut måste ta reda på om det finns tillräckliga medel för de kostnader som beslutet kan ge. Beslutsfattaren ska också försäkra sig om att det finns tillräckligt med resurser för att beslutet ska kunna verkställas. Inför större projekt, ekonomiska åtaganden av långvarig karaktär, beslut som får konsekvenser för andra enheter än den egna eller ärenden som kan uppfattas som kontroversiella, bör man som delegat ha ett samråd med närmaste chef. Den som har fattat ett beslut med stöd av delegation ska dokumentera detta i enlighet med gällande lagstiftning. Beslut i socialtjänstens individärenden anmäls till det sociala utskottet, vars protokoll sedan anmäls till nämnden. Varje stadsdel upprättar en delegationsordning av vilken stadsdelens beslutsnivåer framgår. 2.4.2 Stadens organisation

Stadsledningskontor

Stadsledningskontoret stödjer kommunstyrelsen i uppdraget att leda, samordna och följa upp stadens verksamheter. På stadsledningskontoret finns specialiststöd i form av specialisttjänster och rådgivning, till exempel juridiska enheten. Avdelningen för individ- och familjeomsorg och funktionshinder utgör en del av verksamhetsområdet Välfärd och Utbildning.

Stadsdelsnämnder

Göteborg är administrativt indelad i tio stadsdelsnämnder. Varje stadsdelsnämnd har ett geografiskt avgränsat verksamhets- och ansvarsområde. Stadsdelsförvaltningarna är uppdelade i sektorer. I varje stadsdel finns en sektor för individ- och familjeomsorg samt funktionshinder. Sektorerna består i sin tur av områden och områdena av enheter, vilka kan se olika ut eftersom stadsdelsförvaltningarna har möjlighet att organisera sig utifrån lokala förhållanden. Den kommunala hälso- och sjukvården i Göteborgs Stad är organiserad inom sektorn för Äldreomsorg samt Hälso- och sjukvård men omfattar kommunal hälso- och sjukvård för stadens medborgare i alla åldrar.

Vistelseort, bosättningskommun och särskilda regler

Göteborgs Kommun har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. (2 kap. 1 § SoL). Kommunens ansvar inom socialtjänsten har vanligen knutits till vistelsebegreppet, det vill säga till den faktiska vistelseorten och inte till folkbokföringskommunen. I Göteborgs stad finns det särskilda regler rörande

överflyttningar av ärenden gällande socialtjänsten, mellan stadsdelarna och även kring vistelsebegreppet inom stadens verksamheter. Dessa riktlinjer är beslutade av kommunstyrelsen. Se Riktlinjer vid överflyttning av sociala ärenden mellan stadsdelarna.

Göteborgs
Stad

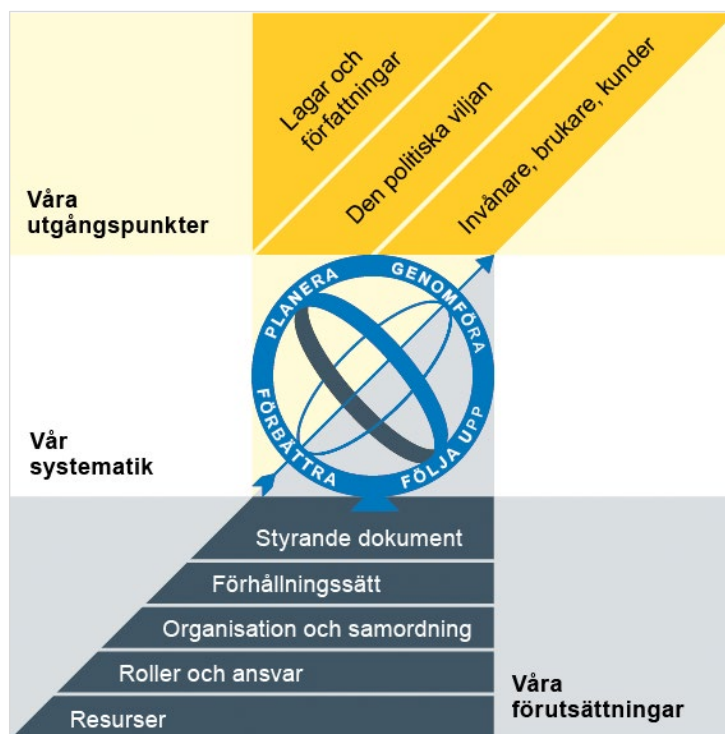
Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd

Reglerande styrande dokument

Policy
► **Riktlinje**
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

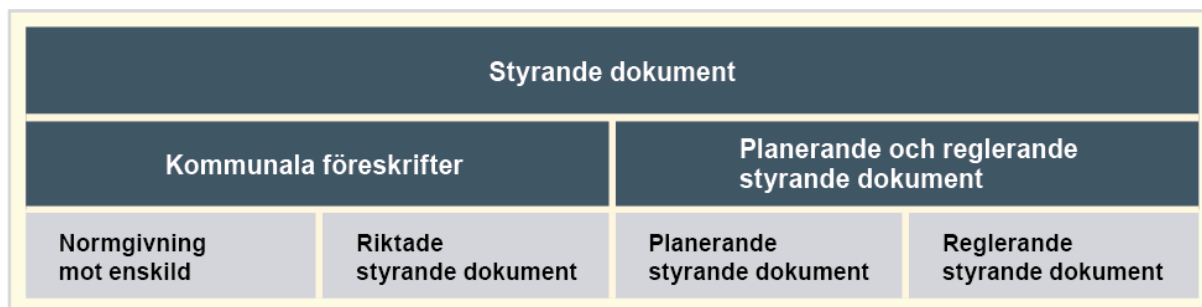

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Samtliga stadsdelar och social resursförvaltning	Diarienummer: 1302/17	Datum och paragraf för beslutet: XXXXXXXXXXXXXX
Dokumentsort: Riktlinje	Giltighetstid: Tillsvidare	Senast reviderad: 2019-05-23 §23	Dokumentansvarig: Avdelningschef, Ärende och utredning
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med denna riktlinje	3
Vem omfattas av riktlinjen	3
Bakgrund	3
Lagbestämmelser	3
Nationella föreskrifter och vägledningar	3
Koppling till andra styrande dokument	3
Riktlinje	4
Riksnorm	4
Målgrupp	4
Självförsörjning	4
Bistånd till hyreskostnader	5
Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden .	5
Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser	7
Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser	7
Bistånd till studerande	7
Högtider, utökat försörjningsstöd	8
Barnets perspektiv	8
Agerande vid risk för missförhållanden	8
Jämställdhet	8
Brottsutsatta	9
EU/ESS-medborgare	9
Nordiska medborgare	9
Övriga EU-medborgare	9
Papperslösa	10

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Göteborgs Stads inriktning gällande ekonomiskt bistånd preciseras i denna riktlinje. Riktlinjerna grundas i gällande lagstiftning samt beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelse.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tillsvidare för ansvariga nämnder i Göteborgs stad och deras respektive förvaltningar.

Bakgrund

Riktlinjen grundas i lagstiftning, internationella, nationella och regionala överenskommelser och kommunala styrdokument. Stadens gemensamma processer, den kommunala delegationsordningen samt stadens organisering är ett stöd i arbetet med riktlinjen.

Lagbestämmelser

Riktlinjerna utgår främst från socialtjänstlagen (2001:453), SoL, förvaltningslagen (2017:900), FL och lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Verksamheterna ska bygga sina beslut på rättspraxis genom att följa förvaltningsdomstolarnas avgöranden. Det är främst domar från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) som är vägledande. Om det saknas domslut från Högsta förvaltningsdomstolen avseende en fråga kan kammarrättsdomar ge viss vägledning.

Nationella föreskrifter och vägledningar

Principen om alla människors lika värde och lika rättigheter är utgångspunkten för svensk politik inom socialtjänstområdet.

Socialstyrelsen utfärdar Allmänna råd och föreskrifter som publiceras i SOSFS, Socialstyrelsens författningssamling. Socialstyrelsen utfärdar också meddelandeblad för att redovisa sin uppfattning i vissa frågor. Sveriges kommuner och regioner (SKR) publicerar regelbundet cirkulär om nyheter och sina tolkningar i olika frågor

Koppling till andra styrande dokument

Göteborgs Stads budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Prioritering av mål och områden för uppföljning sker i fullmäktiges årliga budgetbeslut.

Riktlinje

Riksnorm

Göteborgs Stad tillämpar den s.k. riksnormen som det stadgas om i 4 kap. 3 § SoL, enligt ett årligt beslut av kommunfullmäktige. Riksnormen grundar sig bland annat på pris- och konsumtionsundersökningar och nivån på normen bestäms av regeringen inför varje kalenderår. Stadsledningskontoret ansvarar för att information om den årliga förändringen i riksnormen meddelas berörda förvaltningar så snart beslut har fattats. Socialtjänsten bör beakta att riksnormen är beräknad utifrån försörjningsstödets tänkta roll som kortvarig lösning vid tillfälliga försörjningsproblem samt att nivåerna i normen i vissa fall understiger Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga kostnader.

Målgrupp

Målgruppen för riktlinjen är personer/hushåll som enligt socialtjänstlagen: "...inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt". De har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Det finns ett dubbelt uppdrag för socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd:

1. Huvuduppgiften är att stödja den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan ekonomiskt bistånd – hjälp till självförsörjning
2. I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde under vissa förutsättningar och efter individuell behovsprövning rätt till ekonomiskt bistånd - hjälp till försörjning.

Självförsörjning

I Göteborgs Stad är motprestation för den som uppbär försörjningsstöd en självklarhet. En motprestation byggd på individens förutsättningar och som ett tydligt stöd till egen försörjning.

Socialtjänsten ska bidra till att individen hittar långsiktiga lösningar på sina (försörjnings) problem. I många fall är det rimliga slutmålet förvärvsarbete. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete. Socialtjänstens insatser måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till rehabiliteringsinsatser, sjukersättning och andra ersättningar.

Arbetslinjen gäller och innebär en uttalad ömsesidighet, där den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. De krav som ställs på individen måste dock alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar att nå målet egen försörjning. Arbetet ska präglas av en helhetssyn på individens och familjens situation. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att få stöd för att förändra sin situation och därigenom nå egen försörjning.

Bistånd till hyreskostnader

Kommunfullmäktige fastställer årligen riktvärden för hur hög hyra som ett hushåll kan få beviljad genom ekonomiskt bistånd. Hyresnormen i Göteborg utgår från Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Det är de genomsnittliga hyrorna för Storgöteborg som utgör de giltiga riktvärdena.

Socialstyrelsens allmänna råd anger att utgångspunkten vid bedömning av vad som är en skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att betala i hyra.

Hyresmarknaden i Göteborg präglas i hög grad av bostadsbrist, vilket på senare år har lett till att många människor tvingas hyra bostad i andra/tredje hand eller vara inneboende. För socialtjänsten innebär den uppkomna situationen att biståndsbedömningarna kring olika former av boenden har blivit mer komplicerade. Många hushåll riskerar att utnyttjas på en bostadsmarknad där bostadsbrist råder och det går inte att utesluta att oegentligheter sker. Därför ska socialtjänstens utredningsskyldighet gällande bistånd till hyror präglas av ett aktivt förhållningssätt som ger underlag för korrekta och väl underbyggda myndighetsbeslut.

Socialtjänstens arbetssätt ska inte uppfattas bidra till en legitimering av otrygga hyresförhållanden för de människor som söker stöd hos socialtjänsten. Detta förhållningssätt ska gälla oavsett om det är fråga om förstahands-, andrahands- eller inneboendeförhållanden. Ökningen av antalet andrahands- och inneboendeförhyrningar gör det dock angeläget att uppmärksamma dessa förhållanden särskilt.

Klienten ska informeras om att andrahandsuthyrning utan godkännande från fastighetsägaren är otryggt och kan upphöra utan förvarning. Klienten bör därför aktivt söka finna annat boende. Informationen ska också klargöra att en förändrad boendesituation kräver ett nytt ställningstagande till om rätt till bistånd till boende föreligger.

Socialtjänsten ska genom myndighetsutövningen motverka att

- oskäligt höga andrahandshyror betalas
- bistånd utgår för samma hyra flera gånger
- oklarhet består om hur många som verkligen bor i en lägenhet, vid en prövning av rätten till bistånd
- biståndet understöder olagliga hyresrelationer

Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

Det är den som ansöker om biståndet som har ansvar för att lämna uppgifter och underlag som behövs för att socialtjänsten ska kunna utreda rätten till bistånd. Socialtjänsten ansvarar för att informera den som ansöker om bistånd vilka uppgifter som behöver lämnas för att ansökan ska kunna prövas samt att uppgifterna kan behöva kontrolleras. Om uppgifterna inte lämnas kan det leda till att ansökan avslås då den enskilde inte har bidragit till utredningen på sådant sätt att rätten till bistånd kan bedömas. Det är ansvarig handläggare och beslutsfattare i ärendet som avgör om underlaget är tillräckligt. Nedanstående utredningsprinciper och förhållningssätt ska ligga till grund för bedömningen:

1. Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren (även om avsaknaden av ett godkännande i sig inte utesluter ett gynnande biståndsbeslut). *Den enskilde ska i normalfallet vara folkbokförd på adressen (lägenheten) men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Handläggaren ska uppmana den enskilde att folkbokföra sig och sin familj där de bor. Socialtjänsten ska kontrollera antalet personer folkbokförda på adressen/lägenheten.*
2. Den enskilde ska *alltid* visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta bör visas med ett skriftligt kontrakt mellan *förstahandshyresgästen* och *den enskilde*. (En kontraktsmall ska vid behov tillhandahållas av socialtjänsten). *För att bedöma hyrans skälighet ska hyresavi alltid uppvisas. Skälighetsbedömningen ska utgå från den faktiska hyran för lägenheten alternativt del av lägenhet plus ett tillägg på maximalt 15 procent i de fall lägenheten är möblerad. För bostadsrätter, se 4 § lag (2012:978) om uthyrning av privatbostad. Den enskilde har ansvar för att visa förstahandshyresgästens faktiska hyra genom att till exempel uppvisa en kopia på förstahandshyresgästens hyresavtal, hyresavi eller genom ett intyg från förstahandshyresgästens hyresvärd.*
3. Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet *eller hyrans skälighet*, som påverkar rätten till bistånd, bör utredningen kompletteras med *ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Samtycke ska inhämtas från den enskilde. Kontrollen kan till exempel bestå av ett hembesök där flera oklarheter kan komma att redas ut*
  - Hyrans skälighet kan bedömas säkrare.
  - Hur stor del av lägenheten avser hyran?
  - Antalet boende i lägenheten kan klargöras och hur många som är folkbokförda där?
  - Bedöms *den enskilde* vara utsatt för oacceptabla boendevillkor? I sådana situationer bör utredaren beakta socialtjänstens yttersta ansvar att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skydds nät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd men det innebär inte att den ska vara kravlös. En individuell bedömning av den enskildes situation måste alltid göras vilket, i vissa undantagssituationer, kan leda till att ekonomiskt bistånd kan utgå även om samtliga underlag inte kan uppvisas.

Även om boendesituationen inte motiverar att ekonomiskt bistånd beviljas i ett längre tidsperspektiv, till exempel på grund av att hyran bedöms vara oskäligt hög, ska den enskilde ges skäligt rådrum att förändra sin boendesituation.

Ovanstående utredningsprinciper ska tillämpas även vid inneboendeförhållanden. Enligt hyreslagen finns inte någon möjlighet att ställa krav på godkännande av fastighetsägaren för att ha inneboenden. Däremot ska den som innehar hyreskontraktet vara folkbokförd på adressen (lägenheten).

För det fall det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person är oriktig eller ofullständig ska socialtjänsten enligt 32 c § folkbokföringslagen (1991:749) underrätta Skatteverket om detta.

Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser

Det är angeläget att socialtjänsten kan erbjuda lämpliga insatser till arbetslösa personer för att underlätta återinträdet på arbetsmarknaden. Beslut om arbetsfrämjande insatser fattas enligt 4 kap. 4 § SoL och innefattar möjligheten att anvisa lämpliga stöd och kompetenshöjande insatser, såsom praktik och tidsbegränsade anställningar.

Möjligheten att få och behålla ett arbete stärks av att arbetsmarknadsinsatser kan samordnas med utbildningsinsatser. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV) har uppdraget att samordna de arbetsfrämjande insatserna till personer som är arbetslösa och dessutom beroende av ekonomiskt bistånd. Nämnden har etablerat Kompetenscenter i fyra olika delar av staden. Socialtjänsten kan remittera personer som inte kan få arbetsmarknadspolitiska program från Arbetsförmedlingen eller som har behov av arbetsfrämjande insatser som inte erbjuds av Arbetsförmedlingen.

Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser

Bistånd ska alltid anpassas till den enskildes förutsättningar och behov. Alla människor har inte förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete varför olika former av rehabiliterande insatser bör finnas tillgängliga för att bidra till att människor återvinner sin arbetsförmåga. Arbetslivsinriktad rehabilitering är ett ansvar för socialtjänsten och ett gemensamt uppdrag till de samverkande myndigheterna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, regionen och kommunen. Försäkringskassan har ett samordnande uppdrag för enskilda personers rätt till rehabiliterande insatser.

Samordningsförbundet/finansiell samordning i Göteborg är en viktig part för att utveckla metoder och insatser som rör rehabilitering.

Bistånd till studerande

Vuxna studerande bör i regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna.

För Göteborgs Stad gäller dock särskilda riktlinjer kring möjligheterna för långtidsberoende personer (mer än 12 månader) att studera även på gymnasienivå, tex för att komplettera sina ofullständiga gymnasiebetyg. Ett biståndsbeslut som avser studier på gymnasienivå ska fattas utifrån en individuell prövning och med stöd av 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver nämnden skyldighet. Bland de personer som är beroende av bidrag till sin försörjning är det vanligt att utbildningsnivån och arbetslivserfarenheten är låg. Kraven på kompetens bland dem som ska konkurrera på arbetsmarknaden ökar stadigt och påverkar vilka insatser som är möjliga och lämpliga för socialtjänstens klienter. Det är socialtjänstens uppgift att vid behov motivera den enskilde till att öka sin kompetens i relation till arbetsmarknaden. Även om det är möjligt att ansöka om statliga studiemedel redan på grundnivå, ska ingen behöva skuldsätta sig för att tillgodogöra sig grundskolekompetens. Reglerna kring studiebidrag gör att socialtjänsten inte bör ställa krav på att i första hand ansöka om detta bidrag på grundskolenivå.

Som en del av Göteborgs samlade kompetensförsörjning ska personer som uppbär ekonomiskt bistånd kunna delta i kortare yrkesutbildning som Göteborgs Stad utarbetat. En sådan utbildning ska ske i arbetsmarknad-och vuxenutbildningsförvaltningen regi och vara en del av den individuella och samordnade planeringen mellan kompetenscenter och socialtjänsten. Sådana studier ska vara möjliga att genomföra med bibehållet försörjningsstöd. Möjligheten att ansöka om aktivitetsstöd, annan ersättning eller studiemedel ska alltid undersökas. Beslut om deltagande fattas enligt 4 kap. 4 § SoL.

Högtider, utökat försörjningsstöd

I Göteborg ska det vara möjligt att ge utökat bistånd till långtidsberoende barnfamiljer i samband med vissa högtider. Hushåll med barn, som uppburit ekonomiskt bistånd under minst 10 månader, har rätt till utökat försörjningsstöd under motsvarande två (2) valfria högtidsdagar under en 12-månaders period. Under dessa dagar fördubblas dagsnormen enligt riksnormen för respektive hushåll.

Barnets perspektiv

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i gällande lagstiftning och i FN:s barnkonvention. I Sverige är barnkonventionen lag. Barns bästa ska tillgodoses och barn har rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Vid utredningar som rör barn ska barnets behov vara utgångspunkten vid prövning av vad som är barnets bästa. En kartläggning av barnets situation ska göras. Principen om barnets bästa kan inte användas för att frångå gällande lag men när det finns utrymme för olika tolkningar eller bedömningar kan principen användas för att välja den för barnet mest fördelaktiga lösningen. En analys av såväl positiva som negativa konsekvenser av ett beslut bör redovisas. Om ett beslut fattas där andra intressen än barnets bästa har vägt tyngre ska detta motiveras. Barnets vilja ska synliggöras och utgöra del av beslutsunderlaget. Barnet har rätt att få uttrycka sin vilja och har samtidigt rätt att slippa ta ansvar för svåra beslut. Det gäller barn som är berörda av bistånd och insatser inom socialtjänst- och funktionshinderområdet.

Agerande vid risk för missförhållanden

I 14 kap. 1 § SoL framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Skyldigheten gäller alla anställda hos sådana myndigheter. Det är angeläget att socialtjänstens olika funktioner agerar samfällt när det kommit till socialnämndens kännedom att ett barn riskerar att fara illa. Oavsett var i organisationen kunskapen uppstår att ett barn riskerar att fara illa föreligger ett ansvar att agera aktivt och tillse att socialnämnden ingriper till barns skydd.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § SoL föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas jämlikhet i levnadsvillkor. Män och kvinnor ska likställas och ha samma levnadsvillkor. Jämställdhetsperspektivet ska därmed ligga till grund vid varje bedömning

av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom varje socialtjänstverksamhet.

Brottsutsatta

I 5 kap. 11 § SoL har brottsoffer getts ett särskilt lagrum. Paragrafen skärptes ytterligare både 2007 och 2012, vilket är angeläget att uppmärksamma: ”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp”. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Kvinnor som varit utsatta för våld eller andra övergrepp har ett särskilt behov till stöd för att behålla eller för att finna ett arbete. Genom en egen försörjning finns en hälsofrämjande kraft som stärker egenmakten och självbestämmandet.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Det bör uppmärksammas att stöd till brottsoffer inte enbart omfattar kvinnor och barn. I vissa komplicerade situationer är det nödvändigt att nära samverka med polis och andra myndigheter samt att inhämta konsultativt stöd från juridisk kompetens

Verksamheter som bedrivs av Göteborgs Stad är till exempel Stödcentrum för brottutsatta, medlingsverksamheten, kriscentrum för kvinnor, kriscentrum för män, Barnahus Göteborg och Projekt Utväg.

I stadens trygg i-arbete är de som vill lämna organiserad kriminalitet, våldsbejakande extremism eller annan organiserad olaglig verksamhet viktig. Särskild riktlinje och policy finns i staden för området. Försörjning och stöd till arbete är viktiga delar i ett sådant arbete.

EU/ESS-medborgare

Nordiska medborgare

Nordiska medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen. Detta följer av den Nordiska konventionen (Lag om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (1995:479)). Det är medborgarskapet som ger rätten till likabehandling. En icke-nordisk familjemedlem ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare, se nedan.

Övriga EU-medborgare

EU-medborgare och deras familjemedlemmar ska behandlas som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen, om de har uppehållsrätt. Under de första tre månaderna har EU-medborgaren och dennes familjemedlemmar en ovillkorlig uppehållsrätt men förväntas under denna tid klara sin egen försörjning. Därefter åligger det socialtjänsten att självständigt bedöma om en person har uppehållsrätt vid tidpunkten för ansökan om ekonomiskt bistånd. Upphållsrätten prövas främst utifrån 3 a kap. i

utlänningslagen (2005:716) och 3 a kap. i utlänningsförordningen (2006:97). Om en person har uppehållsrätt ska socialtjänstlagen tillämpas fullt ut, dvs. principen om likabehandling gäller. Därvid ska en bedömning göras av om Göteborg är vistelse- eller bosättningskommun enligt 2 a kap. SoL. I övrigt ska samma krav ställas som gäller för svenska medborgare eller andra personer bosatta i staden. Saknar personen uppehållsrätt ska han eller hon bedömas efter samma principer som papperslös, se nedan.

Papperslösa

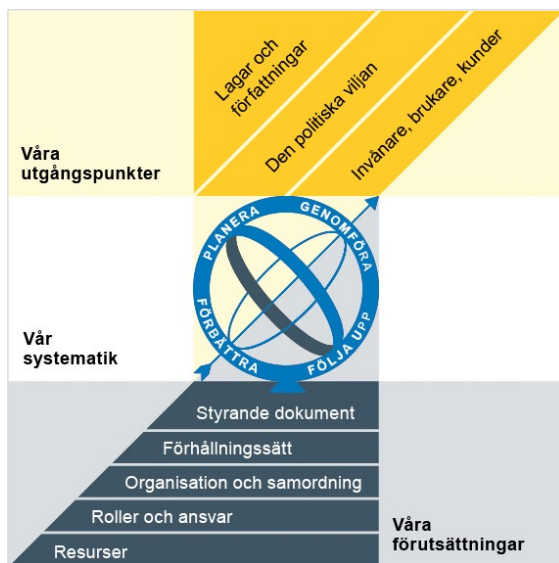
Med papperslös avses en person som befinner sig i Sverige utan nödvändiga tillstånd och således inte kan anses bosatt i landet. Det kan t.ex. röra sig om personer som inte har sökt något uppehållstillstånd eller vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar som saknar uppehållsrätt efter tre månaders vistelse i landet. Socialtjänstens ansvar för papperslösa personer är begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nödbistånd) utifrån kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL för de som vistas i kommunen. Till gruppen papperslösa räknas inte personer som fått ett slutligt avslagsbeslut på sin asylansökan och håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Dessa omfattas av Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, och saknar därför rätt till ekonomiskt bistånd med stöd av socialtjänstlagens 4 kap. 1 §, för motsvarande biståndsbehov. Detta gäller även om inga medel i praktiken betalas ut med stöd av LMA. Nödbistånd i akuta situationer för denna grupp kan istället prövas enligt 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver kommunens skyldigheter.

Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Reglerande styrande dokument

Policy
► Riktlinje
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Gäller för:
Socialnämnd Centrum,
Hisingen, Nordost samt
Sydväst

Diarienummer:
0478/20

**Datum och paragraf för
beslutet:**
2021-10-28 § 4

Dokumentsort:
Riktlinje

Giltighetstid:
Tillsvidare

Senast reviderad:
2021-10-28

Dokumentansvarig:
Avdelningschef, Ärende och
utredning

Bilagor:

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna riktlinje.....	4
Vem omfattas av riktlinjen.....	4
Bakgrund	4
Lagbestämmelser	4
Nationella föreskrifter och vägledningar.....	4
Koppling till andra styrande dokument	5
Riktlinje	6
Riksnorm	6
Målgrupp.....	6
Självförsörjning	6
Bistånd till hyreskostnader	7
Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden .	7
Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser	9
Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser.....	9
Bistånd till studerande.....	9
Högtider, utökat försörjningsstöd	10
Barnets perspektiv	10
Agerande vid risk för missförhållanden.....	10
Jämställdhet	11
Brottsutsatta	11
EU/ESS-medborgare	12
Nordiska medborgare.....	12
Övriga EU-medborgare	12
Papperslösa.....	12

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Göteborgs Stads inriktning gällande ekonomiskt bistånd preciseras i denna riktlinje. Riktlinjerna grundas i gällande lagstiftning samt beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelse.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tillsvidare för ansvariga nämnder i Göteborgs stad och deras respektive förvaltningar.

Bakgrund

Riktlinjen grundas i lagstiftning, internationella, nationella och regionala överenskommelser och kommunala styrdokument. Stadens gemensamma processer, den kommunala delegationsordningen samt stadens organisering är ett stöd i arbetet med riktlinjen.

Lagbestämmelser

Riktlinjerna utgår främst från socialtjänstlagen (2001:453), SoL, förvaltningslagen (2017:900), FL och lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Verksamheterna ska bygga sina beslut på rättspraxis genom att följa förvaltningsdomstolarnas avgöranden. Det är främst domar från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) som är vägledande. Om det saknas domslut från Högsta förvaltningsdomstolen avseende en fråga kan kammarrättsdomar ge viss vägledning.

Nationella föreskrifter och vägledningar

Principen om alla människors lika värde och lika rättigheter är utgångspunkten för svensk politik inom socialtjänstområdet.

Socialstyrelsen utfärdar Allmänna råd och föreskrifter som publiceras i SOSFS, Socialstyrelsens författningssamling. Socialstyrelsen utfärdar också meddelandeblad för att redovisa sin uppfattning i vissa frågor. Sveriges kommuner och regioner (SKR) publicerar regelbundet cirkulär om nyheter och sina tolkningar i olika frågor

Koppling till andra styrande dokument

Göteborgs Stads budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Prioritering av mål och områden för uppföljning sker i fullmäktiges årliga budgetbeslut.

Riktlinje

Riksnorm

Göteborgs Stad tillämpar den s.k. riksnormen som det stadgas om i 4 kap. 3 § SoL, enligt ett årligt beslut av kommunfullmäktige. Riksnormen grundar sig bland annat på pris- och konsumtionsundersökningar och nivån på normen bestäms av regeringen inför varje kalenderår. Stadsledningskontoret ansvarar för att information om den årliga förändringen i riksnormen meddelas berörda förvaltningar så snart beslut har fattats. Socialtjänsten bör beakta att riksnormen är beräknad utifrån försörjningsstödet tänkta roll som kortvarig lösning vid tillfälliga försörjningsproblem samt att nivåerna i normen i vissa fall understiger Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga kostnader.

Målgrupp

Målgruppen för riktlinjen är personer/hushåll som enligt socialtjänstlagen: ”...inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt”. De har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Det finns ett dubbelt uppdrag för socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd:

1. Huvuduppgiften är att stödja den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan ekonomiskt bistånd – hjälp till självförsörjning
2. I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde under vissa förutsättningar och efter individuell behovsprövning rätt till ekonomiskt bistånd - hjälp till försörjning.

Självförsörjning

I Göteborgs Stad är motprestation för den som uppbär försörjningsstöd en självklarhet. En motprestation byggd på individens förutsättningar och som ett tydligt stöd till egen försörjning.

Socialtjänsten ska bidra till att individen hittar långsiktiga lösningar på sina (försörjnings) problem. I många fall är det rimliga slutmålet förvärvsarbete. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete. Socialtjänstens insatser måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till rehabiliteringsinsatser, sjukersättning och andra ersättningar.

Arbetslinjen gäller och innebär en uttalad ömsesidighet, där den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. De krav som ställs på individen måste dock alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar att nå målet egen försörjning. Arbetet ska präglas av en helhetssyn på individens och familjens situation. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att få stöd för att förändra sin situation och därigenom nå egen försörjning.

Bistånd till hyreskostnader

Kommunfullmäktige fastställer årligen riktvärden för hur hög hyra som ett hushåll kan få beviljad genom ekonomiskt bistånd. Hyresnormen i Göteborg utgår från Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Det är de genomsnittliga hyrorna för Storgöteborg som utgör de giltiga riktvärdena.

Socialstyrelsens allmänna råd anger att utgångspunkten vid bedömning av vad som är en skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att betala i hyra.

Hyresmarknaden i Göteborg präglas i hög grad av bostadsbrist, vilket på senare år har lett till att många människor tvingas hyra bostad i andra/tredje hand eller vara inneboende. För socialtjänsten innebär den uppkomna situationen att biståndsbedömningarna kring olika former av boenden har blivit mer komplicerade. Många hushåll riskerar att utnyttjas på en bostadsmarknad där bostadsbrist råder och det går inte att utesluta att oegentligheter sker. Därför ska socialtjänstens utredningsskyldighet gällande bistånd till hyror präglas av ett aktivt förhållningssätt som ger underlag för korrekta och väl underbyggda myndighetsbeslut.

Socialtjänstens arbetssätt ska inte uppfattas bidra till en legitimering av otrygga hyresförhållanden för de människor som söker stöd hos socialtjänsten. Detta förhållningssätt ska gälla oavsett om det är fråga om förstahands-, andrahands- eller inneboendeförhållanden. Ökningen av antalet andrahands- och inneboendeförhyrningar gör det dock angeläget att uppmärksamma dessa förhållanden särskilt.

Klienten ska informeras om att andrahandsuthyrning utan godkännande från fastighetsägaren är otryggt och kan upphöra utan förvarning. Klienten bör därför aktivt söka finna annat boende. Informationen ska också klargöra att en förändrad boendesituation kräver ett nytt ställningstagande till om rätt till bistånd till boende föreligger.

Socialtjänsten ska genom myndighetsutövningen motverka att

- oskäligt höga andrahandshyror betalas
- bistånd utgår för samma hyra flera gånger
- oklarhet består om hur många som verkligen bor i en lägenhet, vid en prövning av rätten till bistånd
- biståndet understöder olagliga hyresrelationer

Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

Det är den som ansöker om biståndet som har ansvar för att lämna uppgifter och underlag som behövs för att socialtjänsten ska kunna utreda rätten till bistånd. Socialtjänsten ansvarar för att informera den som ansöker om bistånd vilka uppgifter som behöver lämnas för att ansökan ska kunna prövas samt att uppgifterna kan behöva kontrolleras. Om uppgifterna inte lämnas kan det leda till att ansökan avslås då den enskilde inte har bidragit till utredningen på sådant sätt att rätten till bistånd kan bedömas. Det är ansvarig handläggare och beslutsfattare i ärendet som avgör om underlaget är tillräckligt.

Nedanstående utredningsprinciper och förhållningssätt ska ligga till grund för bedömningen:

1. Socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.

Den enskilde ska i normalfallet vara folkbokförd på adressen (lägenheten) men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Handläggaren ska uppmana den enskilde att folkbokföra sig och sin familj där de bor. Socialtjänsten ska kontrollera antalet personer folkbokförda på adressen/lägenheten.

2. Den enskilde ska alltid visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta bör visas med ett skriftligt kontrakt mellan förstahandshyresgästen och den enskilde. (En kontraktsmall ska vid behov tillhandahållas av socialtjänsten). För att bedöma hyrans skälighet ska hyresavi alltid uppvisas. Skälighetsbedömningen ska utgå från den faktiska hyran för lägenheten alternativt del av lägenhet plus ett tillägg på maximalt 15 procent i de fall lägenheten är möblerad. För bostadsrätter, se 4 § lag (2012:978) om uthyrning av privatbostad. Den enskilde har ansvar för att visa förstahandshyresgästens faktiska hyra genom att till exempel uppvisa en kopia på förstahandshyresgästens hyresavtal, hyresavi eller genom ett intyg från förstahandshyresgästens hyresvärd.
3. Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans skälighet, som påverkar rätten till bistånd, ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Samtycke ska inhämtas från den enskilde. Kontrollen kan till exempel bestå av ett hembesök där flera oklarheter kan komma att redas ut
  - Hyrans skälighet kan bedömas säkrare.
  - Hur stor del av lägenheten avser hyran?
  - Antalet boende i lägenheten kan klargöras och hur många som är folkbokförda där?
  - Bedöms den enskilde vara utsatt för oacceptabla boendevillkor? I sådana situationer bör utredaren beakta socialtjänstens yttersta ansvar att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd men det innebär inte att den ska vara kravlös. En individuell bedömning av den enskildes situation måste alltid göras vilket, i vissa undantagssituationer, kan leda till att ekonomiskt bistånd kan utgå även om samtliga underlag inte kan uppvisas.

Även om boendesituationen inte motiverar att ekonomiskt bistånd beviljas i ett längre tidsperspektiv, till exempel på grund av att hyran bedöms vara oskäligt hög, ska den enskilde ges skäligt rådrum att förändra sin boendesituation.

Ovanstående utredningsprinciper ska tillämpas även vid inneboendeförhållanden. Enligt hyreslagen finns inte någon möjlighet att ställa krav på godkännande av fastighetsägaren för att ha inneboenden. Däremot ska den som innehar hyreskontraktet vara folkbokförd på adressen (lägenheten).

För det fall det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person är oriktig eller ofullständig ska socialtjänsten enligt 32 c § folkbokföringslagen (1991:749) underrätta Skatteverket om detta.

Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser

Det är angeläget att socialtjänsten kan erbjuda lämpliga insatser till arbetslösa personer för att underlätta återinträdet på arbetsmarknaden. Beslut om arbetsfrämjande insatser fattas enligt 4 kap. 4 § SoL och innefattar möjligheten att anvisa lämpliga stöd och kompetenshöjande insatser, såsom praktik och tidsbegränsade anställningar.

Möjligheten att få och behålla ett arbete stärks av att arbetsmarknadsinsatser kan samordnas med utbildningsinsatser. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV) har uppdraget att samordna de arbetsfrämjande insatserna till personer som är arbetslösa och dessutom beroende av ekonomiskt bistånd. Nämnden har etablerat Kompetenscenter i fyra olika delar av staden. Socialtjänsten kan remittera personer som inte kan få arbetsmarknadspolitiska program från Arbetsförmedlingen eller som har behov av arbetsfrämjande insatser som inte erbjuds av Arbetsförmedlingen.

Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser

Bistånd ska alltid anpassas till den enskildes förutsättningar och behov. Alla människor har inte förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete varför olika former av rehabiliterande insatser bör finnas tillgängliga för att bidra till att människor återvinner sin arbetsförmåga. Arbetslivsinriktad rehabilitering är ett ansvar för socialtjänsten och ett gemensamt uppdrag till de samverkande myndigheterna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, regionen och kommunen. Försäkringskassan har ett samordnande uppdrag för enskilda personers rätt till rehabiliterande insatser.

Samordningsförbundet/finansiell samordning i Göteborg är en viktig part för att utveckla metoder och insatser som rör rehabilitering.

Bistånd till studerande

Vuxna studerande bör i regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna.

För Göteborgs Stad gäller dock särskilda riktlinjer kring möjligheterna för långtidsberoende personer (mer än 12 månader) att studera även på gymnasienivå, tex för att komplettera sina ofullständiga gymnasiebetyg. Ett biståndsbeslut som avser studier på gymnasienivå ska fattas utifrån en individuell prövning och med stöd av 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver nämnden skyldighet. Bland de personer som är beroende av bidrag till sin försörjning är det vanligt att utbildningsnivån och arbetslivserfarenheten är låg. Kraven på kompetens bland dem som ska konkurrera på arbetsmarknaden ökar stadigt och påverkar vilka insatser som är möjliga och lämpliga för socialtjänstens klienter. Det är

socialtjänstens uppgift att vid behov motivera den enskilde till att öka sin kompetens i relation till arbetsmarknaden. Även om det är möjligt att ansöka om statliga studiemedel redan på grundnivå, ska ingen behöva skuldsätta sig för att tillgodogöra sig grundskolekompetens. Reglerna kring studiebidrag gör att socialtjänsten inte bör ställa krav på att i första hand ansöka om detta bidrag på grundskolenivå.

Som en del av Göteborgs samlade kompetensförsörjning ska personer som uppbär ekonomiskt bistånd kunna delta i kortare yrkesutbildning som Göteborgs Stad utarbetat. En sådan utbildning ska ske i arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen regi och vara en del av den individuella och samordnade planeringen mellan kompetenscenter och socialtjänsten. Sådana studier ska vara möjliga att genomföra med bibehållet försörjningsstöd. Möjligheten att ansöka om aktivitetsstöd, annan ersättning eller studiemedel ska alltid undersökas. Beslut om deltagande fattas enligt 4 kap. 4 § SoL.

Högtider, utökat försörjningsstöd

I Göteborg ska det vara möjligt att ge utökat bistånd till långtidsberoende barnfamiljer i samband med vissa högtider. Hushåll med barn, som uppburit ekonomiskt bistånd under minst 10 månader, har rätt till utökat försörjningsstöd under motsvarande två (2) valfria högtidsdagar under en 12-månaders period. Under dessa dagar fördubblas dagsnormen enligt riksnormen för respektive hushåll.

Barnets perspektiv

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i gällande lagstiftning och i FN:s barnkonvention. I Sverige är barnkonventionen lag. Barns bästa ska tillgodoses och barn har rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Vid utredningar som rör barn ska barnets behov vara utgångspunkten vid prövning av vad som är barnets bästa. En kartläggning av barnets situation ska göras. Principen om barnets bästa kan inte användas för att frångå gällande lag men när det finns utrymme för olika tolkningar eller bedömningar kan principen användas för att välja den för barnet mest fördelaktiga lösningen. En analys av såväl positiva som negativa konsekvenser av ett beslut bör redovisas. Om ett beslut fattas där andra intressen än barnets bästa har vägt tyngre ska detta motiveras. Barnets vilja ska synliggöras och utgöra del av beslutsunderlaget. Barnet har rätt att få uttrycka sin vilja och har samtidigt rätt att slippa ta ansvar för svåra beslut. Det gäller barn som är berörda av bistånd och insatser inom socialtjänst- och funktionshinderområdet.

Barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska särskilt beaktas vid bedömningen av bistånd till hyreskostnader för barnfamiljer.

Agerande vid risk för missförhållanden

I 14 kap. 1 § SoL framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Skyldigheten gäller alla anställda hos sådana myndigheter. Det är angeläget att socialtjänstens olika funktioner

agerar samfällt när det kommit till socialnämndens kännedom att ett barn riskerar att fara illa. Oavsett var i organisationen kunskapen uppstår att ett barn riskerar att fara illa föreligger ett ansvar att agera aktivt och tillse att socialnämnden ingriper till barns skydd.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § SoL föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas jämlikhet i levnadsvillkor. Män och kvinnor ska likställas och ha samma levnadsvillkor. Jämställdhetsperspektivet ska därmed ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom varje socialtjänstverksamhet.

Brottsutsatta

I 5 kap. 11 § SoL har brottsoffer getts ett särskilt lagrum. Paragrafen skärptes ytterligare både 2007 och 2012, vilket är angeläget att uppmärksamma: ”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp”. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Kvinnor som varit utsatta för våld eller andra övergrepp har ett särskilt behov till stöd för att behålla eller för att finna ett arbete. Genom en egen försörjning finns en hälsofrämjande kraft som stärker egenmakten och självbestämmandet.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Det bör uppmärksammas att stöd till brottsoffer inte enbart omfattar kvinnor och barn. I vissa komplicerade situationer är det nödvändigt att nära samverka med polis och andra myndigheter samt att inhämta konsultativt stöd från juridisk kompetens

Verksamheter som bedrivs av Göteborgs Stad är till exempel Stödcentrum för brottsutsatta, medlingsverksamheten, kriscentrum för kvinnor, kriscentrum för män, Barnahus Göteborg och Projekt Utväg.

I stadens trygg i-arbete är de som vill lämna organiserad kriminalitet, våldsbejakande extremism eller annan organiserad olaglig verksamhet viktig. Särskild riktlinje och policy finns i staden för området. Försörjning och stöd till arbete är viktiga delar i ett sådant arbete.

EU/ESS-medborgare

Nordiska medborgare

Nordiska medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen. Detta följer av den Nordiska konventionen (Lag om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (1995:479)). Det är medborgarskapet som ger rätten till likabehandling. En icke-nordisk familjemedlem ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare, se nedan.

Övriga EU-medborgare

EU-medborgare och deras familjemedlemmar ska behandlas som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen, om de har uppehållsrätt. Under de första tre månaderna har EU-medborgaren och dennes familjemedlemmar en ovillkorlig uppehållsrätt men förväntas under denna tid klara sin egen försörjning. Därefter åligger det socialtjänsten att självständigt bedöma om en person har uppehållsrätt vid tidpunkten för ansökan om ekonomiskt bistånd. Upphållsrätten prövas främst utifrån 3 a kap. i utlänningslagen (2005:716) och 3 a kap. i utlänningsförordningen (2006:97). Om en person har uppehållsrätt ska socialtjänstlagen tillämpas fullt ut, dvs. principen om likabehandling gäller. Därvid ska en bedömning göras av om Göteborg är vistelse- eller bosättningskommun enligt 2 a kap. SoL. I övrigt ska samma krav ställas som gäller för svenska medborgare eller andra personer bosatta i staden. Saknar personen uppehållsrätt ska han eller hon bedömas efter samma principer som papperslös, se nedan.

Papperslösa

Med papperslös avses en person som befinner sig i Sverige utan nödvändiga tillstånd och således inte kan anses bosatt i landet. Det kan t.ex. röra sig om personer som inte har sökt något uppehållstillstånd eller vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar som saknar uppehållsrätt efter tre månaders vistelse i landet. Socialtjänstens ansvar för papperslösa personer är begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nödbistånd) utifrån kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL för de som vistas i kommunen. Till gruppen papperslösa räknas inte personer som fått ett slutligt avslagsbeslut på sin asylansökan och håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Dessa omfattas av Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, och saknar därför rätt till ekonomiskt bistånd med stöd av socialtjänstlagens 4 kap. 1 §, för motsvarande biståndsbehov. Detta gäller även om inga medel i praktiken betalas ut med stöd av LMA. Nödbistånd i akuta situationer för denna grupp kan istället prövas enligt 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver kommunens skyldigheter.